

SLOVENSKI NAROD.

„Slovenski Narod“ velja:

v Ljubljani na dom dostavljen:

celo leto	K 24—
pol leta	12—
četrt leta	6—
na mesec	2—

v upravnistvu prejemati:

celo leto	K 22—
pol leta	11—
četrt leta	5.50
na mesec	1.90

Dopisi naj se frankirajo. Rokopisi se ne vračajo.
Uredništvo: Knaflova ulica št. 5 (v pritličju levo), telefon št. 34.

Izkušnja vank dan sveder izposodi nedelje in praznike.

Inserati veljajo: peterostopna petlet vrsta za enkrat po 16 vin., za dvakrat po 14 vin., za trikrat ali večkrat po 12 vin. Parte in zahvala vrsta 20 vin. Poslano vrsta 30 vin. Pri večjih insercijah po dogovoru.
Upravištvu naj se pošiljajo naročnine, reklamacije, inserati l. t. d., to je administrativne stvari.

Posamezna številka velja 10 vinarjev.

Na plačena naročila brez istodobne vplačila naročnine se ne ozira.
„Narodna tiskarna“ telefon št. 88.

„Slovenski Narod“ velja po pošti:

za Avstro-Ogrsko:

celo leto	K 25—
pol leta	13—
četrt leta	6.50
na mesec	2.30

za Nemčijo:

celo leto	K 30—
za Ameriko in vse druge dežele:	
celo leto	K 35—

Vprašanjem glede inseratov se naj priloži za odgovor dopisnica ali znamka.
Upravištvu (spodaj, dvorišče levo), Knaflova ulica št. 5, telefon št. 85.

Za pravico!

Govor župana dr. Ivana Tavčarja pred državnim sodiščem.

Visoko državno sodišče!

Odločitev o predležih pritožbah bo samo odvisna od vprašanja, ali naj cenzus 8 kron v mestni volilni kuriji po sedaj veljavnem deželno-zbornem volilnem redu velja za vse tri razrede občinskih volitev ali samo za tretji razred teh volitev. Pričinja se, da so bili v kranjskih mestih občinski volilci vedno v tri razrede razdeljeni in so tudi še zdaj. Vlada zastopa stališče, da je cenzus predpisan samo za tretji razred. Če visoko sodišče pritrdi temu naziranju, tedaj so pritožbe brezuspešne. Če bi se pa visoko državno sodišče pridružil našemu naziranju, da naj velja v mestni kuriji cenzus osmih kron, kakor je bil ta pred volilno reformo leta 1908, za vse tri volilne razrede dejansko v veljavi, tudi sedaj, tedaj mora vlada pravdo izgubiti.

Ore torej za to, ali se naj cenzus sedanega § 13. deželnega volilnega reda drugače razlaga nego isti paragraf prejšnjega zakona. Kakor pri vsaki interpretaciji zakona, je tudi v tem slučaju pritožbe dolžnost visokih sodnikov, da vpošteva vse one okoliščine, iz katerih se morda da sklepati na namen zakonodajalca.

Vsled tega se mi ne sme zabraniti, da opozorim visoko sodišče na one okoliščine, ki so bile merodajne za nastanek kompromisnega zakona z dne 16. avgusta 1908, dež. zak. št. 15.

Samoočebni je razumljivo, da ne bom predolgo nadlegoval s historičnimi reminiscencami visokega sodnega dvora. Omenjal bom samo najpotrebnejše, ker je morda vendarle mogoče, da dovedem visoki sodni dvor do prepričanja, da se sme v dvomljivih slučajih zakon o volilni reformi za Kranjsko razlagati v propeh, ne pa v škodo mestne kurije.

L. 1907. in tudi že v prejšnjih letih je divjala v kranjski deželni zbornici najhujša obstrukcija, s katero je bila delazmožnost deželnega zastopstva v vsakem oziru onemogočena.

Slovenska ljudska stranka pod vodstvom sedanjega deželnega glavarja dr. Šusteršiča je hotela izsiliti reformo deželnega volilnega reda v tej smeri, da se ji v deželni zboru za vse čase zagotovi absolutna večina. Vse je bilo odvisno od zastopnikov mest, ki so bili tedaj nominelno pod mojim vodstvom. Če bi ostali ti zastopniki neupogljivi, tedaj naj bo visoko državno sodišče prepričano, da bi v kranjski deželni zbornici vladali danes ravno iste obžalovanja vredne razmere, kakor še vedno vladajo v Pragi, Lvovu, Inostu, Lincu, Gradcu in Poreču na škodo države in javnega dobrobita. Decembra meseca l. 1907. me je baron Beck poklical na Dunaj. V dolgem pogovoru me je rotil ministrski predsednik, naj pregovorim v interesu države in dežele poslance mest, da podajo ti roko k lojalnemu kompromisu. Izjavil sem, da sem k temu pripravljen, kot conditio sine qua non sem pa stavil predpogoji, da se vsled kompromisa ne smejo v mestni kuriji niti teritorialno zvečati volilni okraj, niti najmanj razširiti volilna pravica in da morajo tudi v bodoče z vsako tako izpremembo soglašati zastopniki mest. Ministrski predsednik mi je pritrdil popolnoma v vseh stvareh in ko sem dejal, da se bojim, da politične stranke, če so prišle do moči, rade zavratno postopajo proti slabšim strankam, mi je odgovoril baron Beck: »Mogoče je, da politične stranke včasih ne drže svoje besede, toda vlada ne more privoliti in nikdar ne bo privolila, da bi bil kdo s katerikoli strani prevaren, kdor je z ozir na javni interes lojalno sklenil kompromis, ki mu je pravzaprav na škodo.« Zaupajoč tem besedam gospoda ministrskega predsednika sem mu obljubil, da zastavim pri zastopnikih mest ves svoj vpliv, da ne bodo delali nikakih nepotrebnih težkoč kompromisu, ki naj omogoči delazmožnost deželnega zbora. Z gentlemanskega stališča se je razumevalo posebi, da mi je besedam gospoda ministrskega predsednika bilo zaupati; ali pa je bilo politično pametno, o tem danes ne maram govoriti!

Spomlad l. 1908. so se nadaljevala v Ljubljani kompromisna pogajanja pod silnim pritiskom vlade.

Vlado je pri tem zastopal gospod baron Schwarz, ki je še danes deželni predsednik na Kranjskem. Nemško veleposestništvo se je dalo zadovoljiti s pogojem, da v njegovi kuriji brez njegovega privoljenja ne more biti izprememb. Zastopniki mest so se naposled pod silnim vplivanjem deželnega predsednika in gospoda dr. Šusteršiča v toliko udali, da je za četrto kurijo ustanoviti 11 mandatov in da se ustanovi disciplinarni odsek z najobsežnejšo kazensko pravico.

S prvo koncesijo se je Slovenski ljudski stranki izposlovala absolutna večina, z drugo se je narodno-napredna stranka samo sebe dejala v okove s tem, da se je odrekla vsakršni uspešni obstrukciji. Jasno je, da smo za take koncesije zahtevali garancije v tem zmislu, da se ob zlorabljanju volilne reforme mestna kurija ne razbije in ne uniči. Zahtevali smo določno obljubo, tako od strani Slovenske ljudske stranke, da se v mestni kuriji v bodoče brez privoljenja poslancev te kurije ne sme nič izpremeniti; ni se smela izvršiti izprememba v volilnih okrajih, niti se ni smela volilna pravica razširiti s pomnožitvijo volilcev, ne da bi bili mi v to privolili.

To zagotovilo nam je Slovenska ljudska stranka podala in ga je zaimpletila vlada. Ne motim se, če pravim, da se je v tem pogledu sestavil zapisnik, ki ga pa sedaj ni najti niti pri vladi, niti pri deželnem odboru. Oprti na to slovesno in jasno zagotovilo smo lojalno sklenili kompromis v interesu države in dežele. Da so pri takem kompromisu zastopniki mest zahtevali garancije za bodočnost, se pač razume po sebi, prav tako se tudi razume, da so nam te garancije obljubili, ker bi mi drugače v kompromisu ne bili privolili in ker je bilo vse itak le od nas odvisno.

Sedaj pa prihaja vlada z ugovorom, da je z zakonom iz l. 1908 novelirala tudi § 13. prejšnjega zakona in v svojem protispisu pripominja satirčno, da je to morda znano tudi pritožniku. Ako bi bil jaz na mestu g. dež. predsednika barona Schwarza, ki je vendar sam sodeloval pri kompromisu, bi te pripombe ne napravil!

Prejšni § 13. je vseboval odstavek: »Poslanci v § 3. navedenih mest in trgov in kmetskih občin, navedenih v § 7., se naj volijo z direktno volitvijo vseh onih občanov, ki so po posebnem občinskem statutu mesta Ljubljane ali po občinskem redu z dne 17. februarja 1866. upravičeni za volitev občinskega zastopa.

V novem načrtu se glasi § 13. dobesedno prav tako, samo so izpuščene besede »z dne 17. febr. 1866.« To spremembo je nasvetovala vlada iz zakonsko tehničnih ozirov. Pri kompromisnih pogajanjih sem izražal proti temu svoje pomisleke in poudarjal, da bi se s pomočjo te stilizacije dala lahko uvesti v mestni kuriji splošna volilna pravica, ne da bi zastopniki te kurije bili v položaju, da bi proti temu mogli ganiti s prstom. Treba bi bilo le uveljaviti nov občinski volilni red z enim edinim volilnim razredom in stvar bi bila gotova. Tako vlada, kakor tudi zastopniki S. L. S. so se na vso moč smejali moji naivnosti. Vsi ti faktorji so takrat soglasno naglašali, da bi občinski red, ki bi povečal število občanov volilcev, tvoril nesporo za občinske volitve veljavni zakon in bi sicer lahko bil v veljavi poleg deželnozbornskega volilnega reda, da bi pa na deželnozbornski volilni red mogel vplivati le v slučaju, ako bi se določbe, nanašajoče se na pomnožitev volilcev bile sprejele s kvalificirano večino, predpisano v deželnozbornem volilnem redu. Vrh tega sta izjavila baron Schwarz in dr. Šusteršič, da je moja bojazen popolnoma neupravičena, ker bo vendar še tudi v bodoče še vedno v veljavi za vsakega deželnozbornskega volilca cenzus v znesku 8 kron.

To je resnica! Sedaj pa se hoče iz § 13. napraviti trojanskega konjčka in vlada satirčno namigava v svojem protispisu, da smo mi zastopniki mest bili sami tako omejeni, da smo tega konjčka spravili za zidove našega taborišča.

Ker hočem koncem svojega govora iz deželnozbornske razprave z dne 19. junija 1908, katerega dne je bila sprejeta volilna reforma, navesti nekaj citatov, se bodo visoki sodniki brez dvoma lahko prepričali, da je bila ta volilna reforma plod kompromisa.

misa in da je moje naziranje upravičeno, da se ta kompromis v dvomljivem slučaju ne sme tolmачiti v našo škodo.

Grem sedaj še korak dalje in zastopam stališče, da se ne sme, ker na Kranjskem zakonito še vedno obstoja mestna kurija, v oni kompromis in v zakon ničesar potem nasilnega tolmачenja vrniti, kar bi bilo v očividnem nasprotju z naravo mestne kurije. Gospodje sodniki me bodo takoj razumeli, ako navedem ta-le dejstva:

Ne samo okolnosti, v katerih se je sklenil kompromis, marveč tudi dejstva, ki so sledila kompromisu, so merodajna za pravilno tolmачenje kompromisnega zakona z dne 26. avg. 1908. leta. V tem oziru je zelo poučna deželnozbornska debata z dne 19. junija 1908. l. in jaz živo obžalujem, da le-ta ni na razpolago in v vpogled visokemu državnemu sodišču, ker se je večinoma vodila v slovenskem jeziku. Iz govora poročevalca dr. Šusteršiča je jasno razvidno, da bi se naj v novem deželnem zboru izvolil odsek, ki bi naj rešil tudi vprašanje, kako bi se naj ohranil čist značaj mestnih volilnih okrajev in kako bi se naj izločile nekatere vasi, ki semertja volijo v mestnih volilnih okrajih. Ta odsek pa ni bil nikdar izvoljen. Pač pa je prišel sedaj v veljavo že preje omenjeni trojanski konjček in sicer na ta način, da je deželni zbor leto kasneje z enostavno večino glasov in med živahnimi protesti mestnih zastopnikov sprejel nov občinski volilni red za vso deželo Kranjsko in tudi nov statut za ljubljansko mesto.

V svojem protispisu priznava vlada, da občinski red ni bil sprejet s kvalificirano večino, postavljam se pa v ostalem na stališče razsodbe, ki jo je nedavno tega izreko vis. drž. sodišče glede deželnozbornskih volitev v Ljubljani. Spoštujem to razsodbo, daš zastopam drugo pravno mnenje. Zato se nikakor nečem spuščati v polemiko z razlogi te razsodbe, kar bi pa sicer glede današnjega spornega slučaja tudi ne bilo čisto nič potrebno.

Novi občinski volilni red za kmet. občine se je dež. odboru predložil in večina S. L. S. ga je sprejela

LISTEK.

Dolga reka.

M. Gardenhire.

(Dalje.)

»Sim, vi ste pa res dobre volje. Danes bi se rad nekoliko bolj ogledal po Ellisovi hiši. Od mrs. Ellisove ni drugega dobiti nego solze in strastne prošnje, naj si ji pomaga. Mr. Ellis mi tudi ne more uspešno pomagati, in tudi zasliševanje služabnega osebja je bilo brezuspešno. Nekak instinkt me pa še vedno žene tja, in tako hočem danes še enkrat poskusiti s Karolino Wells.«

»Kaj pa je z očetom one vzgojiteljice? Miss...«

»Miss Maurice?«

»Da. Ali je še vedno pod policijskim nadzorstvom?«

»Neprenehoma. Policija ga ne pusti niti hip izpred oči. Vendar pa je tak pijanec in ničvrednež, da ne pride za tako fino izveden zločin niti v poštev.«

»Mislim sem, da je morda spričo svoje višje izobrazbe pomagal pri sestavljanju iserata.«

Conners je zamišljeno zmajal z glavo ter odprl voz, kajti med tem sva se pripeljala do Ellisove hiše.

Bilo je to lepo poslopje iz peščenega kamna, ki je stalo v najživahnejšem mestnem delu, ki pa je zdaj delalo pust, zapuščen vtisk, kajti vsa okna so bila zagrnjena, in na prostoru pred hišo je veter znosil kopico ovencega listja.

Ko sva izstopila, je stopila neka ženska skozi portal. Ko naju je zagledala, se je za hip obtovaljajoč se ustavila na kamnitih stopnicah, na to pa se nama hitro približala.

»Oprostite,« je rekla, »vsaj imam čast govoriti z mr. Connersom? Jaz sem miss Maurice in pridem ravno od naše drage mrs. Ellis, ki leži bolna in ki je danes žal zopet slabjša. Ali prinašata kakšna poročila, sir?«

Ko sem napravil korak v stran, se je Conners poštljivo odkril.

»Obžalovati moram, da vam ne morem ničesar novega sporočiti,« je odgovoril.

»O,« je vskliknila dama, »vsaj razočarana, mi smo se tako gotovo nadejali! Jaz sama sem zdaj že bolna od samega vznemirjenja. Da bi mogli to nesramno osebo po zasluženju kaznovati!«

»Vi mislite Karolino?«

»Seveda. Ona je bila vendar odgovorna za našega malega ljubčka in bi ga ne smela niti hip pustiti izpred oči. Ona je največ zakrivila in ne morem razumeti, zakaj je policija že zdavnaj ni aretirala.«

»Nesreča bi se prav gotovo ne mogla zgoditi, če bi ostala pri otroku,« je odgovoril Conners, dočim je neprenehoma fiksiral miss Maurice, ki je ježno gledala ter od jeze stiskala svoje ozke ustnice. »Tudi bi se ne moglo nič zgoditi, če bi Henges nekoliko prej prišel na pozorišče. Karolina je imela najbrže zmenek z njim.«

Miss Maurice se je pri teh besedah nehote zganila.

»Vi imate popolnoma prav, mr. Conners,« je nato odgovorila. »Ta drzna oseba je navzlic svoji neumnosti dovolj pretkana, in mrs. Ellis ima v svoji brezmejni dobrotljivosti še usmiljenje z njo. Če bi bila Karolina tako oprezna na malo, kakor je na Rafaela...« za en hip je vsa zmehčana umolknila. »Ubogi človek,« je potem nadaljevala, »tako zelo rad je imel otroka. Pretpsti bi moral to neumno gos!«

»Tako bom govoril z dekletom,« je rekel Conners ter šel proti stopnicam.

»Ali morda mene tudi potrebujete?« je vprašala miss Maurice. »Hotela sem iti le nekoliko na sveži zrak, kajti skoraj sem že popolnoma ob moč. Če vam pa morem na kakšen način pomagati...«

»Nikakor ne, miss Maurice; prosim, le mirno pojdite na izprehod; če bi vas rabila tedaj zopet lahko prideva.«

»Vsaj ne bom dolgo izostala,« je vneto zatrijevala, potegnila pajčolan čez obraz ter odšla, dočim je šel Conners po stopnicah navzgor.

»Lepa postava,« sem pripomnil ter z občudovanjem pogledal za miss Maurice.

»To sem opazil,« je rekel, »in ravnotako tudi vsiljivi način, s katerim je izpregovorila dobro besedo za Karolino.«

Vratar, ki je odprl miss Maurici duri, jih je pri najinem prihodu na steež odprl ter naju spremil skozi hodnik v salon, kamor je čez nekaj časa prišel tudi mr. Ellis. Njegov medel pozdrav, njegov izmučen izraz na obrazu in njegove od neprespanih noči pordečele oči so pričale, kako zelo trpi duševno.

»In če bi bilo še enkrat toliko — jaz rad plačam vsako vsoto,« je jecjal napol glasno, ko mu je Conners pokazal časopis z inseratom. »Edino, kar zahtevam, je, da se zadeva kolikor mogoče pospeši. Kajti ne bojim se le za pamet, temveč tudi za življenje svoje soproge. Ker so zločinci vendar nekaj dali o sebi slišati, bi ne imel rad, da bi se zdaj vmešavala policija, mr. Conners. Jaz hočem, kakor sem rekel, rad plačati vsoto ter se zavezati za vse, kar bi še ti ljudje sicer zahtevali. Da le zopet nazaj dobimo svojega otroka!«

»Ta inserat nam vendar nudi veliko pomirjenje,« ga je Conners tolažil; »kajti iz inserata moremo po-

vzeti, da je otrok zdrav. To morate predvsem naglašati, če obvestite svojo soprogo o inseratu. Cesar se nam je zadel še bati, je kvečjem to, da se zadeva še nekoliko zavleče.«

»In ravno to je, kar nam bo izkopalo grob,« ga je hitro prekinil mr. Ellis.

»Pa boste kmalu pozabili, če dobite zopet svojega otroka nazaj,« je odgovoril Conners. »Kakor se morda spominjate, sem zaslišal vse osebe v vaši hiši, izvzemši otroško varuhinjo. In rekel sem vam že, da bom zaslišal tudi Karolino, kakor hitro mi bo čas dopuščal.«

»In kaj mislite z miss Maurice?« je vprašal mr. Ellis.

»Srečala sva jo pri najinem prihodu pri vratih,« je odgovoril Conners.

»Ona je v teh težkih časih za mojo soprogo pravi blagoslov, ker se navzlic svoji iskreni ljubezni do Mary pogumno drži, občudovanja vredno, močan značaj ima.«

»In nenavadno iskreno sočutje do bližnjika,« je pristavil Conners.

»Gotovo, gotovo! Nedvomno ravnotako občuti našo nesrečo kakor moja soproga, vendar pa se zna bolj premagovati. Karolino pa sovraži iz dna svojega srca, čeprav tudi uboga dekleta, ki je našo malo tako iskreno ljubila, kar najbolj obžalujemo.«

(Dalje prihodnjik.)

samo z ozirom na mesta na deželi na Kranjskem, katera mesta, kakor je ob sebi umljivo nimajo svojega obč. statuta. Glavni trik pa je bil v tem, da so napravili kmetijske posestnike iz sosednih občin, ki imajo v mestnem pomerju krpico kakšnega travnika ali njive in od nje plačujejo 20 ali 40 v cesarskega davka ali pa posedejo v mestu kakšen patent za prodajo krompirja ali kaj enakega, za občane, ter jih proglasili, da so upravičeni voliti v mestu pri občinskih volitvah.

Na ta način so pomnožili število občinskih volilcev v Ljubljani za preko 700 oseb, ki so večinoma mali posestniki njiv ali pa prodajalci črešenj in pomaranč iz Vipavske doline, torej same osebe, ki imajo menda največji interes na mestnem značaju Ljubljane.

Te osebe so nedvomno dobile pravico, udeleževati se občinskih volitev v mestni občini ljubljanski. Pri tem se je pripetila deželnozborski večini mala nezgoda. Novopečeni volilci so imeli v občini volilno pravico in sicer na podlagi veljavnega zakona. Za deželni zbor pa niso imeli volilne pravice, ker niso bili občinski družniki. Tega finega razločka se še vedno drži § 13. kompromisnega zakona z dne 26. avgusta 1908. Ker se je tačas v Ljubljani izvršila volitev v deželni zbor in se je pri tej priliki izpričala nezgoda deželnozborske večine, so v naslednji deželnozborski periodi predložili novo, ki je proglašala male posestnike iz ljubljanske okolice in branjeve iz Vipavske doline kot občinske družnike ljubljanske. Tako se nam je, čestiti gospodje sodniki, držala kompromisna beseda, nam, ki smo kompromis sklenili lojalno in patriotski!

Drugi trik novega občinskega reda je bil ta, da se je v prvi in drugi volilni razred vstela vsaka oseba, ki plačuje le par vinarjev deželnih davkov, dočim so se v tretji razred vrstile tiste osebe, ki ali sploh ne plačujejo davka ali pa plačujejo samo osebno dohodarino.

Dovolil bi si opomniti, da bi se pravila poštenja v političnem življenju ne smela povsem in nepametno puščati. Prepričan, da mora biti tako, nikakor nisem mogel domnevati, da bi se iz nove grupacije občinskih volilcev mogle izvajati kakršnekoli konsekvence za volitve v deželni zbor. Poslednja volitev v mestnem okraju Kamnik-Tržič, o kateri razpravljamo danes, pa me je poučila drugače. Ne vem, kakšno je oficialno razpoloženje v S. L. S. glede tega vprašanja. Vlada, ki je na Kranjskem s S. L. S. v najtesnejših zvezah, je pokazala svoje karte. Pri zadnjih gorenjskih volitvah se je postavila na stališče, da je novi občinski red odpravil cenzus osmih kron za prvi in drugi razred občinskih volitev, v kolikor pride v poštev deželnozborska volitev, in da potemtakem velja edino za tretji razred občinskih volilcev.

Predno premetrim vse nadaljne, moram visoki sodni dvor opozoriti na perspektive, ki se mestni kuriji na Kranjskem, katero vendar jamči zakon, odpirajo sprito tega vladnega pravnega naziranja. V mestnem okraju kamniškem, ki je doslej štel okrog petsto volilcev, se je število volilcev s tem, da so se pripuščali tudi možje, ki ne plačujejo po osem kron, skoro podvojilo. Če se vladi dopusti, da nadaljuje prihodnje leto pri splošnih deželnozborskih volitvah svoj masaker v mestni kuriji, se mora iz tega razviti, da se bodo mestni volilni okrajji izpreverili v navadne kmetijske volilne okraje, kjer neomejeno vlada volilec, ki ne plačuje po osem kron davka.

Mestni volilni okraj notranjski, ki šteje sedaj šeststo volilcev, bo poslej, zlasti če se vpoštevata Vrhnika, štel najmanj tistočeststo volilcev! Mestni volilni okraj dolenski, ki obsega mesta Ribnica, Črnomelj, Metlika, Novo mesto, Kostanjevica in Krško, utegne zdaj imeti kakih 800 volilcev. Če obvelja vladno mesarjenje, bo štel ta okraj vsaj 2000 volilcev. In tako gre dalje v drugih mestnih okrajih.

Vse to sem navedel samo zategadelj, da opravičim svoje mnenje, da je visoko državno sodišče dolžno, ako hoče pravilno razumeti volilnoredformni kompromis na Kranjskem in kompromisni zakon z dne 26. avgusta 1908., pretrpeti, ali so takšne gorostasnosti združljive z zakonito zavarovanjem značajem mestne kurije, ki je v svojem bistvu temeljito različna in mora biti različna od bistva kmetijskih kurij.

Da bi volilci v mestni kuriji, ki prebivajo v kmetijski občini in v mestni občini plačujejo par vinarjev davka, pri deželnozborski volitvi v mestni občini gospodovali, to smatram tudi juridično za nemogoče, dokler je v veljavi ta deželnozborski volilni

red. Sedaj prihajam h glavni stvari, namreč k vprašanju, da li je bila vladna upravičena § 13. deželnozborskega volilnega reda tolačiti tako, kakor je to storila: da ima cenzus 8 kron veljati samo za zadnji volilni razred in da je smatrati ta cenzus ne kot načelo deželnozborskega volilnega reda, marveč kot privesek vsakokratno veljavnega občinskega reda, s katerim se da ta privesek poljubno razdeliti na posamezne volilske razrede ali pa se ga tudi lahko popolnoma odpravi.

Konstatujem pred vsem, da se je ta zakon do postave z dne 16. avgusta 1908. v teoriji tolačil od onega leta, ko so bili pripuščeni k volitvi volilci, ki so plačevali 4 gld. davka, tako, da se nihče ne sme pripuščiti k deželnozborski volitvi, ako ne plačuje najmanj 4 gld. cesarskega davka. Trditve protispisa, da se je tudi pod prejšnjim deželnozborskim volilnim redom v občinah z dvema volilskima razredoma prigodilo, da so v 1. vol. razredu volili tudi ljudje, ki niso plačevali 4 gld. davka, je popolnoma iz trte izvita.

Prepričan sem, da bi prišla deželna vlada kranjska v največjo zadrego, če bi morala samo en takšen slučaj dokazati pred visokim državnim sodiščem.

Tudi pri zadnji volitvi v gorenjskih mestih, ki se razdele na okrajna glavarstva Kamnik, Kranj in Radovljica ni prvotno vladalo v tem vprašanju nobeno enotno naziranje. Okrajni glavarstvi kamniško in kranjsko sta se izrekli proti pripuščitvi volilcev, ki ne plačujejo davka 8 kron, dočim se je okr. glavarstvo v Radovljici postavilo na udobnejše stališče, ker je najbrže računalo s tem, da si bo s tem stališčem pridobilo simpatije na zgoraj.

To okrajno glavarstvo je črtalo vse one volilce, ki ne plačujejo 8 K davkov in stanujejo v mestu Radovljici, dočim je brez ugovora pripustilo iste volilce, ako so stanovali v kakšni sosedni kmetijski občini.

Končno je izšel ukaz deželne vlade, ki je odredil, da naj se vpšejo v prvi in drugi volilski razred brez izjeme vsi volilci, ki ne plačujejo 8 kron davka.

Iz tega izhaja, da politična oblast pri tej volitvi vprašanja o cenzusu ni smatrala za brezdomno rešeno že po kompromisnem zakonu. Nastali so marveč tehtni dvomi, ki jih je presekala šele meč gospoda deželnega predsednika, kateri je ta meč brzokotne nabrusil ob spominih na kompromis, ki smo ga mi lojalno in patrijotično sklenili. Jaz pa zagovarjam slej kakor prej naziranje, da to vprašanje ne more biti prav nič dvomljivo, ker cenzusa za deželnozborske volitve niso upeljali občinski redi, nego državnozborski in deželnozborski volilni redi. V tem oziru ne bom kar nič podučeval visokih sodnikov, zakaj njim je zgodovina naše ustave bolj znana, kakor meni, tako da ni potrebno obširno navajati stvari, ki utegnejo biti sodnemu dvoru notorično znane.

Cenzus je mogel imeti samo pomen, da se ž njim določi meja deželnozborski volilni pravici, katere meje ne smejo prekorati osebe, ki davčnega cenzusa ne plačajo. Na tej podlagi so se doslej deželnozborske volitve na Kranjskem vedno vršile in nikomur ni prišlo na misel soditi, da se more važen princip deželnozborskega volilnega reda s preprostim občinskim redom odstraniti. Če obvelja vladno naziranje, potem je mestna kurija na Kranjskem izročena deželnega zbora neznačni večini, ki se lahko ž njo igra kakor mačka z miško. Nečem reči, da bi znala ta večina S. L. S. nastopiti z občinskim volilnim redom, po katerem pridejo v 1. in 2. razred samo tisti volilci, ki se izkažejo s spričevalom o gotovem političnem naziranju. To bi bila morda srčna želja slovenske ljudske stranke, vendar mislim, da dandanes s takimi stvarmi ni mogoče prodreti v Avstrijo, da celo niti na Kranjskem ne. A kaj naj bi zadrževalo slovensko ljudsko stranko, predložiti občinski volilni red, ki uvršča vse občinske volilce v en sam razred, ne da bi jim predpisal kak cenzus.

Vlada, če bi ostala konsekvantna — in kdaj ni vlada na Kranjskem konsekvantna? — bi morala tak zakon predložiti v najvišjo sankcijo, ravno ker stoji na stališču, da ne velja za 1. razred omejitev cenzusa. Na ta način bi dobili na Kranjskem splošno volilno pravico za deželni zbor, seveda samo za mestno kurijo, težko pa da tudi za kmečke občine, kjer bi si slovenska ljudska stranka s tako volilno pravico samo škodovala.

Spricho naziranja vlade je deželnozborska večina nadalje tudi v položaju, da meša občinske volilne razrede med seboj. Nič bi ji ne zadrževalo, izdati za kmečke občine po-

seben občinski red, po katerem bi prišli v 1. volilni razred tisti, ki ničesar nimajo, v 2. volilni razred tisti, ki so najmanj obdačeni, v 3. volilni razred pa tisti, ki so najbolj obdačeni.

Ker sta cenzus in njega visokost odvisna od poljubnosti navadne deželnozborske večine, bi se mogel pri tem cenzus v 3. razredu primerno, recimo na 100 K, zvišati. Ker se najvišji davkoplačevalci večinoma ne nahajajo v vrstah slovenske ljudske stranke, pričakujem zanesljivo, da bomo v jesenskem zasedanju kranjskega deželnega zbora osrečeni s takim zakonskim načrtom. Ti sklepi, ki sem jih navedel, so pač abnormalni, toda porajajo se sami iz sebe, če je vladno naziranje pravilno, da za 1. in 2. volilni razred ni predpisan davčni cenzus in da je isti sploh odvisen od vsakokratnega občinskega reda.

Konstatiram še enkrat, da za časa prejšnjih deželnozborskih volilnih redov ni prišlo nikomur — najmanj še vladi — na misel, pripuščati k deželnozborskim volitvam osebe, ki so plačevale manj kakor 8 kron, oziroma 10 K, oziroma 20 K davkov. Tak slučaj se ni primeril odkar obstoji ustava in če pripoveduje protispis kaj drugega, potem fantazira.

Dovoljujem si pa trditi dalje, da tega postavnega stanja deželnozborski volilni red z dne 26. avgusta 1908. ni premenil in da po izjavah, izrečenih od vseh strani pri kompromisnih pogajanjih, tudi ni bilo nameravano, ga premeniti.

Sklicujem se v tem oziru na deželnega glavarja na Kranjskem, dr. Šusteršiča, ki je v deželnem zboru poročal o kompromisnem operatu. Iz njegovega govora navajam po stenografičnem zapisniku naslednje:

»Operat, ki ga predlaga ustavni odsek, je sad kompromisa, in s tega stališča je presojaati njegovo vrednost in pomen. Gospoda moja, zgodovina volilnoredformnih kompromisov nas uči, da v takih stvareh brez kompromisov ni mogoče priti čez goro in v bistvu vsakega kompromisa tiči, da ne doseže nobena stranka vsega, kar želi, nego da mora nasprotno v marsičem popustiti in da mora vsaka stranka drugi nekaj koncedirati. Toda ne prikrivajmo si, da danes še ni mogoče govoriti o definitivni uredbi deželnega reda in deželnega volilnega reda. Nastala bo torej potreba, deželni red in deželni volilni red še dalje reformirati.«

Za utemeljevanje te potrebe je govornik med drugim navedel tudi naslednje:

»Oglejmo si volilno pravico v kuriji s cenzusom! Po današnjem besedilu zakona je lahko kdo izključen od volitve v kuriji s cenzusom, naj plačuje tudi mnogo več kakor 8 kron direktnega davka, in sicer izključen, če ne plača onih 8 K v nobeni posamezni občini ali če na nesrečo stanuje v majhni občini, kjer obstojita le dva občinska volilna razreda.«

S tem je voditelj slovenske ljudske stranke pripoznal kurijo s cenzusom v mojem smislu in s tem tudi pripoznal, da je poznejše postopanje slov. ljudske stranke in vlade nezdržljivo z zaupanjem, ki so ga imele stranke pri kompromisnih pogajanjih.

Ni torej nobenega povoda misliti z vlado, da je hotel § 13. sedanjega deželnozborskega volilnega zakona glede cenzusa kaj drugega določiti, kakor enaki paragraf prejšnjega zakona. Obe mesti tega zakona se ujemata od besede do besede samo, da je bil v novem zakonu izpuščen datum pri občinskem redu. To je pa samo formalnost, ker je bil v prejšnjem zakonu štatut ljubljanskega mesta ravno tako kakor danes citiran brez datuma.

Naj že vaša sodba, visoki gospodje sodniki, danes kakorkoli izpade, v interesu slovenske ljudske stranke in vlade bi skoro želel, da bi bil spor rešen v našem smislu. Slovenska ljudska stranka in vlada sta danes pozabili na kompromis. Dne 19. junija 1908 so vladna srca prekipela hvalečnosti in pripoznanja. Deželni predsednik bar. Schwaizer je govoril: »Visoki deželni zbor, današnji dan bi najraje primerjal poletnemu dnevu, ko po dolgi neznanosti soperici zapiha svež veter in prodre solnce skoz oblake. Da, gospoda moja, solnce zopet sije nad našo kranjsko deželo, solnce miru in sporazumljenja. Gospoda moja! Vlada je prenehanje vsakega delovanja v visokem deželnem zastopu bolesto občutila, zakaj izostati je morala marsikaka akcija, ki bi jo bila bodisi v državnem interesu ali v neposrednem interesu prebivalstva smatrala za zaželeno in jo pospeševala. Vlada je vaši prosvitljeni uvedevnosti hvaležna, da ste našli izhod iz težavnega položaja in prijetna primerno iz-

raziti. Velecenjeni gospodje! Ko boste danes zapuščali deželnozborsko dvorano, boste imeli zavest, da ste storili velepatrijotično dejanje.«

Tem besedam je gospod deželni glavar plem. Šuklje dodal sledeče besede:

»V letošnjem letu stojimo v znamenju cesarjevega jubileja. Vse dežele, vsi narodi se trudijo, pri ti priliki pokazati vladarju, kako drag je nam vsem. Naša dežela je ubožna in mi ne moremo ponuditi velikih daril. Najlepše darilo, ki je moremo dati, je današnji dan, ko moremo reči: Polagamo Njegovemu Veličanstvu pred noge umirovljeno deželo — ein befriedetes Krain — Carniolam pacatam!«

Tako je bilo razpoloženje dne 19. junija 1908. Danes pa hoče slov. ljudska stranka zlorabiti kompromisni zakon z dne 26. avgusta 1908; spleta je iz njega blč, s katerim hoče pri splošni volitvi leta 1914. mestno kurijo na Kranjskem razdeljati in uničiti.

Visoki gospodje sodniki! Opuščam vsako daljno opombo. Ne oklepam se na črko postave. Če je ta črka neusmiljena — bodi v božjem imenu! Toda v imenu politične spodobnosti smem reči: Mi smo boljši ljudje, kakor naši nekdanji kompromisni tovariši!

Končno prosim visoki sodni dvor za oproščenje, da sem tu in tam ubral osebno struno, ki je ni spraviti v soglasje s spoštljivostjo, ki sem jo dolžan državnemu sodišču. A danes hujša moja stranka za menoj in me dolži, da sem bil — recimo — naivnež, ki je napredno stranko zapeljal v past. Zato bodo morda visoki sodniki mojo slabost dobrohotno opustili. Vzdržujem prošnjo pritožbe.

Razmere pri okrajni bolniški blagajni v Celju.

(Na naslov c. kr. štajerske namestnije.)

V Celju, 1. julija.

Za sodnijske okraje Celje, Vransko in Gornji grad obstoji v Celju skupna bolniška blagajna, ki je dosežaj v nemških rokah. Proti poslovanju te bolniške blagajne se je napisalo v slovenskem časopisu že nesheto pritožb v narodnem in stvarnem oziru — ali kompetentni činitelji pri vladi so bili za vse te pritožbe gluhi in slepi. Bili so se bržkone koruptne celjske nemške klike, ki se je hotela v tej korporaciji za vsako ceno obdržati na površju in bo to skušala tudi v bodoče. Pri tej bolniški blagajni je bil za tajnika nastavljen Viljem Oechs, »znani« Oechs, ki je bil voljno orodje magistratne klike in se je odlikoval po svoji posebni zagrizenosti napram Slovincem. Njegovo ime je neločljivo spojeno z vsemi demonstracijami in nasilstvi celjskih Nemcev proti mestnim in okoliškim Slovincem. Možno je pa bil praktičen in si je svoje politično delovanje v službi koruptne magistratne klike plačeval kar sam s sredstvi — bolniške blagajne, korporacije, ki obsega ne le po večini nemško mesto Celje temveč tudi tri velike slovenske sodnijske okraje in so njeni člani po veliki večini Slovinci. Obžalovanja vredno je, da se politična oblast niso mogle poprej odločiti za revizijo bolniške blagajne, ko šele po Oechsovi smrti. Saj se jim je že ponovno naznanilo, da luksurično in potratno življenje tega moža ni nikakor v skladu z njegovimi dohodki in da je torej sum opravičen, da ni z blagajno vse v redu. Ali politična oblast se je najbrž zanašala na — celjski magistrat kot prvo nadzorovalno oblast in povzročila s tem blagajničnim članom veliko škodo, Oechs pa obvaroval zaslužene kazni za njegove defraudacije.

V redu pa ni bilo pri tej blagajni le gospodarstvo s tujim denarjem, v redu tudi ni še mnogo drugega. Zadnje volitve delegatov so se vršile že pred 13 leti. Takrat so bili izvoljeni delegati za dobo dveh let, a so obdržali svoje mandate do danes, volili blagajnične funkcionarje in celo sklenili l. 1910. spremembo pravil v takem smislu, da so varovani le nacionalni interesi celjskih Nemcev. Mnogi od teh famoznih delegatov so sedaj že pomrli in člani celih okrajev danes seveda niti ne vedo, kdo so njihovi delegati!

Nova, kakor omenjeno, neveljavno sklenjena pravila okrajne bolniške blagajne v Celju dajejo nadzorstveno oblast v roke celjskemu mestnemu uradu. (Kako dobro jo je izvrševal, kažejo Oechsove defraudacije!) Nastane tu vprašanje, po kateri postavi je poklican celjski mestni urad voditi vladne posle v sodnijskih okrajih Celje — okolica,

Vransko in Gornji grad? To je vendarle dolžnost in pravica celjskega okrajnega glavarstva. Nova pravila jemljejo nadalje članom blagajne vsak vpliv na upravo s tem, da prepuščajo vsakokratnemu načelnstvu samemu pravico, določiti število delegatov in jih porazdeliti na posamezne občine in okraje. Vsled tega je popolnoma v oblasti vsakokratnega načelstva, da si izbere za prihodnji občni zbor delegate iz takih občin in krajev, od katerih je pričakovati, da bodo iz političnih razlogov odobrili računskie zaključke in poročila o preteklih poslovnih dohodi. Kakor stoji razmere danes, bi bila s tem blagajna prepuščena popolnoma samovolji male nemškonačionalne klike v Celju in veliko, pretežno število slovenskih članov bi se ji moralo brezpogojno pokoriti! Določitev števila delegatov za posamezne občine je s tem odtegnjena nadzorstvu politične oblasti dotičnih sodnih okrajev in interesov.

Razmere v celjski okrajni bolniški blagajni so gotovo postale nevdržljive. Sedanje nepravilno in neustavno voljeno načelnstvo ne uživa iz stvarnih in narodnih ozirov nobenega zaupanja pri večini članov. Z ozirom na nečuvstvo pristransko in protipostavno sestavljenega ter sklenjena pravila pa tudi ni pričakovati nobene remedure za bodočnost. V nedeljo se bi imel vršiti občni zbor; ker so nekateri slovenski člani protestirali proti veljavnosti sklepov občnega zbora, čegar delegati so bili voljeni že pred 13 leti, skušajo Nemci rešiti situacijo s tem, da bi razpisali nove volitve delegatov. Kako bi se te z ozirom na gori označena določila pravil izvršile, ni nobenega dvoma in staro pristransko gospodarjenje bi se nadaljevalo.

Slovinci moramo torej ostro protestirati proti nadaljnjemu poslovanju blagajne pod sedanjimi funkcijami. Mi zahtevamo razpust blagajne in vpostavitve nepristranskega c. kr. vladnega komisarja. Naj se skličejo interesi od c. kr. okr. glavarstva v Celju ter se jim predloži nova, dejanskim razmeram odgovarjajoča pravila. Na vsak način pa zahtevamo, da mora eventualne nove volitve delegatov voditi c. kr. politična oblast, najbolje celjsko okrajno glavarstvo, katero bo na podlagi poizvedb določilo število na posamezne občine spadajočih delegatov in bo skrbelo, da bodo pravice vseh blagajničnih članov neprikrajšane in da bode vodstvo blagajne v vsakem oziru varovalo interese članov.

Dogodki na Balkanu.

Situacijska poročila.

Grška vlada še ni prepričana, če pomenjajo bolgarski napadi napoved vojne. Bolgarski poslanik v Atenah je dobil nove instrukcije. Diplomatične zveze torej še obstojajo. Vsled tega je baje grška vlada sklenila v ministrskem svetu, da bo do skrajnosti čakala.

V Sofiji se govori, da dr. Danev ne bo prejel odpotval v Petrograd, predno ne bo imel zagotovilo, da sprejme Srbija razsodišče na temelju pogodb.

V ruskem zunanjem ministrstvu smatrajo položaj Bolgarske kot skrajno resen. Ruska diplomacija je napela vse moči, da pripravi stranke do koncesij in faktično je bilo pričakovati, da se bodo v kratkem zbrali ministrski predsedniki balkanskih držav v Petrogradu, da brezpogojno sprejmejo rusko razsodišče. V ruskem zunanjem ministrstvu ne potrjujejo vesti, da pojde dr. Danev v kratkem v Petrograd.

»Neues Wiener Tagblatt« je dobil iz Belgrada sledeče poročilo: Situacija se izpreminja, kakor kaleidoskop. Predvčerajšnjim je bilo vse razburjeno vsled vesti o izbruhu vojne, včeraj je bilo zopet vse mirno, ker se je govorilo, da so se srbske čete zopet vrnile v svoje prejšnje pozicije. Boj je trajal celo noč in je včeraj zjutraj prenehal. Srbi imajo baje mnogo mrtvih in ranjenih. Včeraj se je iz Skoplja odpeljal sanitetni vlak z ranjenci. V vlaklu je bil tudi major Marinković, poveljnik timoške kavalerijske divizije. V imenu vlade je dal ministrski predsednik Pašić vojvodi Putniku polno moč, da naj po svoji volji uredi akcijo čet, kakor to zahteva situacija. Putnik je nato odredil ofenzivo, ko so Bolgari vdrl v ozemlje, ki so je osvojili Srbi.

Boji.

Iz Belgrada poročajo, da so boji med Srbi in Bolgari trajali na vseh pozicijah dvajset ur. Na Ovčjem Polju je bilo baje 100.000 Bolgarov. Srbi so obdržali vse svoje pozicije. Bolgarske izgube so zelo velike. Pri vatna poročila pravijo, da se je povsod zelo krvavo bojevalo in da so

Bolgare krvavo nagnali. Glavni boj se je vršil pri Štipu, kjer so se morali Bolgari po večernem artilerijskem ognju umakniti. Srbi so jih zasledovali ter zasedli pozicije, sedem kilometrov od Štipa oddaljene. Na obeh straneh so imeli velike izgube.

Nekatera poročila pravijo, da so se boji včeraj jutraj ob šestih končali. Uradni srbski tiskovni urad pa poroča: Poročilo, da so se sovražnosti včeraj zjutraj vstavile, je neresnično. Sovražnosti so se včeraj dopoldne z vso silo nadaljevale. Včeraj so se na vsej fronti bojevali. Srbske čete so napadajoči Bolgari pregnali iz ofenzive. Bolgari prodirajo proti Štipu in Kočani. Eno bolgarsko stotnjo je pri Trogerodu, ko je napadla srbske čete, srbska infanterija z bajoneti pregnala ter obkolila. Bolgari so se morali udati.

Bolgari v Solunu.

V Solunu se nahajajoči bolgarski vojaki niso hoteli prostovoljno Grkom izročiti orožja, vsled česar so jih Grki nasiloma nazorovali. Prišlo je do zelo krvavih bojev. Število mrtvih in ranjenih je še neznano.

Srbija sprejela rusko rzsodišče.

Srbska skupščina je privolila, da se konference v Petrogradu udeležijo zastopnik srbske vlade in da car razsodi o srbsko - bolgarskem sporu.

Note in protesti.

Srbski tiskovni urad razglša sledeče poročilo: (30. junija.) Danes popoldne izročena bolgarska nota, ki govori o neprilicnih srbskih napadih na meji, dokazuje, da so se napadi izvršili od bolgarske strani, kajti nota govori o napadih, ki so se dogodili šele drugi dan. Značilno je, da je poročala bolgarska brojavna agencija o srbskih napadih že takrat, ko je bilo na meji še mirno, in je njeno poročilo prehitelo bolgarske napade, ki so se izvršili še le po 2. uri popoldne. Premikanje in ojačanje bolgarskih čet pa so opazili Srbi že 28. m. in se sklepali že takrat, da namestijo Bolgari Srbe napasti. Tudi nenadni napad na grške pozicije, ki se je izvršil skoro istočasno, dokazuje, da je Bolgarska nameravala pričeti sovražnosti in da so bili njeni napadi, tako na srbske kakor na grške pozicije dobro zamišljeni. Nepobiten dokaz bolgarske neljalnosti in vsem predpisom vojne nasprotujoče dejstvo bolgarskega postopanja pa je, da je bolgarska vlada prejela poslaniškega kurirja na poti iz Sofije v Caribrod in mu odvzela vsa poročila, ki jih je imel kurir od poslaništva v Sofiji za srbsko vnanje ministrstvo. Ta kurir je izostal, prišla ga je bolgarska oblast, ki pa še do sedaj ni imela poguma, kljub ponovnim zahtevam srbske vlade, povedati kje in zakaj je kurirja ustavila. Bolgarska je pričela sovražnosti in čudi se Srbija, da ni bila njena bivša zaveznica, kateri je Srbija toliko pripomogla, niti toliko poštena in pravična, da bi se držala mednarodnih običajev, da bi vsaj prilično označila svoje stališče in svoje neprijateljske, sovražne namene. — Včeraj se je zgledil pri grškem ministrskem predsedniku Venizelosu v Atenah bolgarski poslovnik Mišev, ki je protestiral proti grškim napadom (Napadeni pa so bili Grki. Opom. uredn.) in potisnil vso krivdo teh spopadov na rvaš Grške. Venizelos je odgovoril, da se strašno čudi bolgarskim maniram in da vse tozadevne inkriminacije odločno zavrača iz enostavnega razloga, ker hoče Bolgarska, ki hoče vojno, svoje nekvalificirano postopanje pokriti s plaščem smešnih in ničvrednih protestov. — Grška vlada je izročila Bolgarski predsnočnem notu, v kateri poudarja med drugim to-le: Bolgarska je sklenila pogodbo, ki ni bila poštena napram svojim zaveznikom, izvršila ni niti tega, kar je bilo v zavezni pogodbi določeno marveč je vedno in dosledno gledala le na svoj interes. In sedaj, po zmagovitvi vojni, je pokazala svoje pravo lice, in zahteva, namesto, da bi dovolila zasluženo plačilo svojim zaveznikom še več, kot je s pomočjo zaveznikov pridobila in je otvorila sovražnosti napram svojim zaveznikom. Grška in Srbska sta bili dolgo potrpežljivi, toda ponovnih krvavih napadov Bolgarske ne smeta in ne moreta več prenašati in če Bolgar, ska ne odneha s svojimi zahrbtnimi sovražnostmi je odgovorna za nadaljine posledice sama.

Podpirajte

dijaško podporno društvo „Radogoj“ v Ljubljani.

Slike iz vojne.

Napisal Mile Pavlovič.

XVII.

Srb mrje.

Od Stracina proti Makrešu in Vojniku vodi pot preko Mladega Nagoričana v Kumanovo. Med Makrešem in Vojnikom teče reka Pčina. Na desnem njenem obrežju je operiral srbsko levo krilo.

Triindvajsetega oktobra je napočil otožen, hladen, deževen dan. Okrog 9. dopoldne je pričel sovražnik s splošnim napadom.

Borba pri Mladem Nagoričanu se je vodila z največjim ogorčenjem. Sovražnik je imel na svojem desnem krilu znatno premoč.

Ogledniki niso natančno proučili sovražniških sil: sovražnik je bil na našem levem krilu znatno močnejši, kakor se je mislilo. Srbski borci so odbijali napade, toda vedno slabše. Videlo se je in čutilo, da prehaja sovražnik v napad in da prodira naprej z namenom, da razbije naše levo krilo.

Ob 4. popoldne se je pojavil večji sovražni oddelek na hribu tik reke Pčine. Pozicije tega oddelka so bile vrlo ugodne, ker so obvladovale vso dolino pod hribom.

Tu so opazili Turki, da se je oddelek srbske vojske znatno oddaljil od centra in se pomaknil naprej. Turki so pričeli z vso ljutostjo napad. Započela se je peklenska borba. Sovražnik je bil štirikrat močnejši in se je nahajal na mnogo boljnjih pozicijah.

Srbski oddelek je po nesreči zašel v koncentrični sovražnikov ogenj in imel pred sabo štirikrat močnejšega sovražnika.

Podnarednik Milan iz prvega bataljona osemnajstega polka je prihitel k poveljniku stotniku Džordžu. »Kaj naj storimo, gospod stotnik?«

»Da bi se umaknili, na to ni misliti. Moramo se boriti do zadnjega moža.«

»Razumem. Tako sem tudi sam mislil. Ali vidite, kako prodirajo Turki od vseh strani semkaj od Pčine in nas hočejo žive poloviti.«

Poveljnik se je vzravnal.

»To se ne sme zgoditi!«

Videč sebe in svoje ljudi v vrlo težkem, naravnost obupnem položaju, je zbral svojo četo pred seboj in ji rekel z razburjenim, ali odločnim glasom:

»Bratje, tu ne moremo in ne smemo misliti na umikanje. Moramo se boriti kakor levi, dokler ne dobimo iz zaledja kake pomoči. Dotlej pa moramo moško vztrajati. Ali umrimo, ali pa se vdajmo... Ali je kdo tukaj, ki bi bil za predajo?«

Nihče se ni oglasil. S sovražniškove strani se je zaslil poziv za predajo.

Ogenj iz pušk je bil odgovor na ta poziv.

Sovražnik je besno prodiral nizdal in sipal točo svinčenk na zaostale srbske borce.

Devet je še ostalo borcev, devet levov. Pripravljeni so bili na smrt, nikdar pa za kapitulacijo. Poveljnik je streljal skupno z ostalimi borci na sovražnika, ki se je trudil, da bi živega ujel srbskega častnika.

Napad je bil tako silen, da mu ni bilo moč odoleti.

Poveljnik je opazil, da mu je padel zadnji borec. Skočil je k njemu, ga poljubil in krvavo čelo in ga prekril.

»Z bogom, mila mati! Z bogom domovina!«

Obkolilo ga je več Turkov z dvema častnikoma. Zahtevali so, naj se jim vda.

Mladi stotnik se je ponosno vzravnal:

»Nikdar! Srb umre, ali se ne vda...«

Dvignil je desnico k čelu. Zadnji strel prihranil je za-se. Slab revolverski strel je pretresel ozračje.

In stotnik se je zrušil mrtev na zemljo poleg svojih hrabrih borcev, ki so padli do zadnjega...

Slavnostni govor

ob priliki slavnostnega zborovanja povodom 10letnice obstoja „Družine zveze kranjskih obrtnih zadrug v Ljubljani“.

(Govoril ustanovitelj in načelnik »Zveze«, gosp. E. Franchetti, v dvorani mestnega magistrata v Ljubljani dne 30. junija 1913.)

Odbor Zveze kranjskih obrtnih zadrug je sklenil, da se ob priliki, ko poteče desetletno razdobje Zvezinega obstoja in delovanja, ne gre mimo tega dogodka nemo in brez spomina, marveč da se ob tej priliki priredi skromna sicer, toda dostojna proslavitev Zvezine 10letnice. V današnjih časih, ko svet hitro živi in se na-

glo vrstijo dogodki, doba desetih let ne pomenja mnogo, le kratko razdobje je to in skoraj je prišlo ob navado v organizacijah, praznovati 10letnice. Navzlic temu smo se odločili prirediti ob 10letnici Zvezinega obstanka proslavitev tega dogodka na ta način, da smo priredili današnje svečano zborovanje. V naši domači obrtniški organizaciji ima namreč dejstvo, da je Zveza obrtnih zadrug dokončala prvo dekadno svojega obstanka, svoj izrazit pomen sprito na sebi neveselega dejstva, da je organizacija našega obrtništva sploh še jako mlada, rahla in krhka. Odbor Zveze preveča prav sprito tega dejstva prepričanje, da je treba oprijeti se vsake prilike, katera se ponudi v ta namen, da se poživijo in poglobijo med obrtniškim našim zavest o važnosti in potrebi stanovske organizacije ter da se utrdi in ojači obstoječe organizacije in zaplodi ustanovitve novih organizacij. Naše načelo mora prav v očigled šibkosti in nepopolnosti obrtniške stanovske organizacije biti izraženo v tem, da je obstoječe varovati in krepiti ter nova snovanja buditi in netiti. Če premišljujemo razvoj obrtništva v naših krajih, bomo našli prepričevalno razlogo za to, da je pri nas ustanavljanje, vzdrževanje in utrjevanje obrtniške organizacije tako težavno in da napreduje tako počasno. Kakor drugod pri slovanskih narodih se tudi v slovanskem narodu obrtništva ni samorslo razvijala, ampak so prihajali profesionalisti raznih strok k nam in sicer pred vsem v mesta in trge od severa in juga. Ti so se čutili kot stan in po vzgledu nemških organizacij imeli tudi svoja stanovska zastopstva in družbe pri nas. Naši domačini pa so pozno šele začeli posvečati se obrtniškiemu stanu. Počasi in polagoma se šele vrši razvoj v tej smeri, da vstopajo v razne rokodelske stroke ljudje naše krvi. Celot v našem središču opazujemo, kako slabo in nezadostno je v raznih obrtnih strokah, zlasti rokodelskih, zastopanje dandanašnji domači živeli. Dokaj slabejši seveda so še razmere v naših obmejnih krajih, zakaj življenjski pogoji za razvoj čvrstega obrtnega stanu so praviloma dani le v večjih središčih, v mestih in trgih, kjer je dana gotovost zadostnih odjemalcev. Izraziti obrtniški in rokodelski stan kot važna sestavina meščanskega stanu, je pri nas stropar na potu, ima pa danes lažje in ugodnejše pogoje zase kakor prejšnje čase in to sprito večje in smotnejše brige za strokovno šolstvo na eni strani, na drugi strani vsled večje skrbnosti za vaješke razmere, mogočen pospeševatelj naglejšega razvoja je dalje urejeno in dokaj čvrsto razvito denarništvo. Če tako domači obrtniški stan šele nastaja in stropar zadobiva temelj, je naravno in umljivo, da tiste odločno izražene stanovske zavednosti, tistega jasnega prepričanja o pripadnosti posebnemu, zase obstoječemu stanu v človeški družbi s posebnimi interesi se ni najti pri našem malem obrtništvu v toliki meri kakor pri obrtništvu pri naših severnih sosedih, ki ima svojo staroslavno zgodovino, svojo znamenito preteklost, svoje velike tradicije, ki tvorijo trdne vezi med sedanjostjo in prošlostjo. Tako pa prihaja nekako samoposebi, da je med našimi rokodelci, ki še niso izpolnjeni krepkega čuta stanovske solidarnosti, snovanje obrtniških organizacij v katerikoli obliki tako težavno, da, mestoma zvezano s tolikimi težočami, da je včasih v stanu vzbujati med vnetimi prijatelji in buditelji obrtniške organizacije morilno malodušnost in morda celo osodno prepričanje, da bo izvedba krepke obrtniške organizacije med našimi obrtniki sploh nemogoča. Težavnosti pri snovanju obrtniških organizacij so pri nas zlasti tudi v Ljubljani v resnici nenavadno velike, okusil in pokusil jih je doslej gotovo vsakdo, ki je poskušal v tej ali oni obliki svoje moči na polju obrtniškega organiziranja. Tudi v naši Zvezi smo živo čutili, kako majhna in malozadovoljiva so bila mnoga dobromišljena prizadevanja in kako slabo se je razmeroma obnesel veliki trud in napor, ki ga je Zvezino vodstvo imelo v skrbi in želji, da osredotoči v Zvezi kranjskih obrtnih zadrug obrtniško organizacijo v naši deželi. Pogosto so bile razmere tako žalostne in malotolažljive, da je v resnici kazalo, kakor da zapade s tolikim trudom ustanovljena Zveza razsulu. Toda previselo je! Čeprav danes niso razmere še zdavnaj ne take, da bi nas mogle v vsakem oziru zadovoljevati, je menda vendar dovoljeno izreči trditev, da je premagana mrtva točka ter da je zanečenega toliko zanimanja med našim obrtništvom, da ostane obstoj Zveze zagotovljen. Obup in malodušnost ne sme dobiti mesta v naših dušah, čeprav vstajajo neprilike, težave in nasprotstva, treba je vzdržati, kar imamo ter se vestno prizadevati, da pridejo za nami tovariši,

ki bodo v srečnejših razmerah in z večjimi sredstvi mogli graditi dalje na teh stebrih in temeljih, ktere smo mi v prvem desetletju često v bridkosti polagali. Ne more biti dvoma o tem, da ob napredujočem razvoju našega domačega obrtniškega stanu in ob širjenju in napredovanju izobrazbe nastopijo ugodnejši časi tudi za snovanje obrtniške organizacije, kajti čim krepkejša in obilnejša bodo prodrli naši ljudje v razne obrtniške stroke in čim bolj se bode ustanavljal in prikazoval tudi pri nas obrtniški stan kot lastna plast meščanskih slojev, tem jasnejše in neodbitnejše bode prihajala do izraza zavest o potrebi premišljenega združevanja in skupnega zastopanja občnih stanovskih koristi. Dosedanje počasno napredovanje je razumljivo, ker manjkajo vezi z davnino, ker manjka zgodovine in starega obrtništva, ob postopnem razvoju v prihodnosti pa se morajo tudi za naše obrtništvo glede organizacije razvedriti vremena. Motreč razvoj človeške družbe, vidimo danes tu in tam, kako vrednost posameznika izginja, kako brez moči in brez vpliva so vsi oni, ki hodijo ločena pota in ne poznajo skupnosti. Razvoj razmer v prihodnosti pa je na vsak način pričakovati v tej smeri, da bode tehtovita moč in odločilen vpliv še bolj kakor dandanes pri onih, ki nastopajo v čvrstih enotah, kadar se gre za izvojevanje stanovskih koristi in potreb. Neizogibno se bodo tudi v našem obrtništvu v bodočnosti prevrgle razmere. Sila in peza razmer bode na eni strani tehtovito nagibala obrtniške producente na pot stanovskega združevanja, na drugi strani pa bode ob napredujočem širjenju in poglobljanju stanovske zavesti naraščalo razumevanje za stanovsko solidarnost. Nastopili bodo gotovo v bodočnosti tudi med našim obrtništvom taki odnosi, ki bodo z vso prepričevalnostjo pripravili obrtništvo do tega, da si bode iskalo zastopstva in uveljavljanja svojih koristi in potreb ne le v združenih organizacijah, katerim zakon zagotavlja dragocene prednosti, ampak tudi v prostovoljnih združenjih, v organizacijah v obliki društev. Vzpodbudo morajo vplivati tudi zgledi, ki jih dajejo drugi stanovi. Vzemimo le plodonosno in blagodejno delujočo trgovsko organizacijo, ki si je pridobila neutilitarnih in trajnih zaslug na kulturnem polju s tem, da je skrbela za izobrazbo s prirejanjem strokovnih tečajev ter z izdajanjem slovenskih strokovnih knjig. Najzgovornejši vzpodbuditelj pa mora postati obrtnikom in rokodelcem dejstvo, da je organizacija delojemalcev že danes jako trdna in čvrsta ter da se leto za letom izpopolnjuje s smotreno doslednostjo. Ker tako stopajo delavci enotno vsi za enega in eden za vse nasproti obrtnemu gospodarju in delodajalcu, kadar gre za to, da si pridobe vedno večjih ugodnosti v delovnem in službenem razmerju, mora sila te organizirane delavske celote vkloniti in potlačiti k tlom obrtne delodajalce, če nasproti enotni sili stoji en brez vzajemnega zaslavljanja vsak sam zase brez življenjsko potrebne solidarnosti. Nasprotstva v delovnem razmerju naraščajo in ni težko preračunati, da mora biti poražen in potepan v tej borbi oni, ki se ni pravčasno pogovoril s svojimi tovariši ter združen z njimi postavil organizirani enoti delavcev enakovreden faktor nasproti. Toda ne le za obrtnika najvažnejše vprašanje službenega in delovnega razmerja navaja k trdni organizaciji, v poštev prihajajo tudi drugi interesi. Stotera izkušnja kaže, da je napredek posameznega stanu le tedaj mogoč, če se strnejo sile. Povzdiga, vzcvit in napredek obrtnega stanu je dejansko mogoč stropar tedaj, če skrb in brigo za vse to prevzame organizacija. Voda in vzpodbude morajo izhajati iz enega žarišča, enotno se morajo zastopati in izvajati. Posebno pri nas je mogoče razvoju obrtniškega stanu dati pravo smer le tedaj, če izhajajo prizadevanje in delo na tem polju iz stanovskih central po premišljenih vodilih in po cilni smotrenosti. Naš narod živi v trdih razmerah in mnogo tega, kar je pravzaprav samoposebi umljivo, si mora v obstoječih razmerah s težavo, z bojem in žrtvami pridobivati. Nam je neobhodno treba krepkega, strokovno izvrstno podkovanega obrtnega stanu. Blagostanje v narodu v takih razmerah, v kakršnih živi naš narod, se more razviti le tedaj, če se vsak po svojih najboljših močeh prizadeva in trudi, da postane kolikor moč izvrsten v svoji stroki. Če svojo stroko razume in obvlada, bode iskan in spoštovan, obenem pa neodvisen na vse strani. (Dalje prihodnjik.)

Štajersko.

Iz Celja. (Razmere pri vojaškem nastanjalnem

društvu.) To društvo ima namen, odvezati člane-hiše posestnike vojaške nastanjalne dolžnosti na ta način, da z letnimi doneski članov preskrbuje vojaštvu in orožništvu ob prehodu skozi Celje potrebna prenočišča. Društvo je lastnik takozvane šemaljkasarne v Karolinski ulici »Jožefovega dvorca« na Dolgem polju. Po posebno dobrem gospodarstvu se to društvo ne more odlikovati, ker se pojavljajo vedno in vedno govorice, da v njem »nekač smrdi«. Te govorice in mnenje še podpira dejstvo, da se občni zbori silno neredno sklicujejo. Predzadnji je bil 1. 1906, zadnji pa, kolikor nam je znano, dne 17. februarja 1910! Proti tej nerednosti morajo slovenski člani, ki jih je lepo število, najodločnejše protestirati in pozivajo predsednika nastanjalnega društva dr. Schurhija, naj čim prej skliče občni zbor, da slišijo člani obračun. Zdi se nam, da bi bila revizija tega društva od vladne strani prav potrebno in zaslužno delo.

Iz Celja. V nedeljo je slavil tukajšnji Turnverein 50letnico svojega obstanka. Cela slavnost je bila nekam klaverna, nekdanji »celjski« animo je zginil. Nemci so pričakovali od zunaj velikanske udeležbe — a prišlo je le malo ljudi in pričakovani zasluzki so menda precej izostali. Frankfurcarje je bilo precej po mestu; čim več je kdo dolžen mestni »šparkasi«, tem več jih je razobesil. Frankfurcarje je bilo precej po mestu; čim več je kdo dolžen mestni »šparkasi«, tem več jih je razobesil. Visele so pa frankfurcarje tudi na poslopiju, v katerem se nahajata c. kr. davkarija in državno pravdnistvo. To se je zgodilo sedaj že nekolikokrat, ne da bi se kdo kaj zganil. Spopadov ni bilo nobenih.

Iz Celja. Nameravani občni zbor okrajne bolniške blagajne se ni vršil, ker je bil vložen protest proti veljavnosti njegovih sklepov. Sedanjim delegatom je potekel mandat že — 1. 1902, in volitev delegatov se sploh že ni vršila od 1. 1900! Vkljub temu so se sklicevali vsako leto občni zbori, na tihem seveda, da bi Slovenci ne zvedeli za nje in protestirali proti veljavnosti njihovih sklepov. Letos se je to zgodilo in dr. Ambrosch iz je izjavil gg. dr. Hrašovcu, dr. Kukovcu, Rebeku in dr., ki so došli od slovenske strani na občni zbor, da občnega zbora za sedaj ne bo, pač pa se bodo razpisale nove volitve delegatov. Več o tej stvari v posebnem članku.

Iz Celja. Poročil se je dne 1. julija uradnik celjske Posojilnice Dragoslav z gospodično Heleno Pletersko, posestnico na Bregu pri Celju. Bilo srečno!

Razpravni jezik na uradnih učiteljskih konferencah. »Straža« je priobčila glinjiv poziv na slovensko učitelstvo, da bi se s silo uprlo vsakemu nemškemu razpravljanju na uradnih učiteljskih konferencah. Za stvar so se že davno pred »Stražo« zanimali učitelji sami ter tudi že izvojevali za njo hude boje. Če bodo danes te boje ponovili, je zelo vprašljivo. Kajti merodajni činitelji v naši javnosti, klerikalni politiki in duhovščina, bi jih nikoli ne zagovarjali, če bi se izpostavili napram nemškemu nadzornikom in šolskim oblastim — ravno nasprotno! Saj roma teder za tednom na ducate političnih ovadov proti učiteljem k okrajnim šolskim svetom in v Gradec — ovdajtelji so pa merodajni naši klerikalni politiki, ki želijo, naj bi se ne neodvisni in bogati duhovniki, temveč odvisni in slabo plačani učitelji borili za naše narodne pravice! Grenko se berejo te vrstice — ampak tako je. Kdor si želi več radikalizma pri učitelstvu, mora tudi drugače stati na njegovi strani in ga braniti!

Iz Vranskega. V četrtek, dne 3. julija se vršijo pri nas v trgu občinske volitve. Dosedanji trški občinski odbor je bil v dobrih in zanesljivih rokah, upamo, da tako tudi zanaprej ostane.

Iz Mozirja. Zaprli so poštnega potu pri tukajšnjem c. kr. pošttem uradu Franca Cafuto zaradi poverbe. Moč je denar, ki je dohajal po poštinih nakaznicah za različne stranke iz Amerike, poveril in ga porabil za plačilo svojih dolgov. Poverjenega denarja utegne biti kakih 500 K.

Iz Nove cerkve pri Vojniku nam pišejo: Dobil sem v roke neko nemško uradno pismo. Bilo je »vom F. B. Neukirchner Dekanalamt« in podpisal ga je »Dr. L. Gregorec, Dechant«. Torej ne le »visokočastiti« lavantinski ordinarijat v Mariboru, temveč tudi nekoliko manj častiti dekanjski uradi, ki obsegajo kakor novocerkovski, zgolj slovenske fare, uradujejo v nemškem jeziku! To je gotovo škandal, ki mu ga ni para. Ker gre tu za sistem in ne za osebe, nočemo postati osebni in kaj predbacivati dr. Gregorcu samemu. Samo pove nam naj ta gospod, ali je pod »slovenskim« škofom dr. Napotnikom kaj drugače kot je bilo pod

Stepischneggom? In takrat je urednik »Sl. G.« dr. Gregorec pisal goreče članke o nemškotariju Stepischneggu v praški »Politik«. Ali ne bi bilo danes še bolj potrebno vzeti metlje v roke? Ali pa se je tudi dr. Gregorec »laudabiliter subiecit«?

Nadalje sanacije spodnještajerskih posojilnic. Kakor bo že naši javnosti znano, je prišla pred več leti klerikalna posojilnica v Laškem trgu v težkoče vsled izgub pri nekem ponesrečenem konsumu. Te težkoče so trajale več časa, dokler ni prevzela posojilničnega primankljaja v plačilo klerikalna Zadruga zveza v Ljubljani. Tej bo pa dala vlada v ta namen specijelno subvencijo v znesku 100.000 K, plačljivo v 10letnih obrokih. Na enak način se trudi doseči tudi sanacija klerikalne posojilnice v Mariborku, samo, da se tam pritegujejo k plačilu primankljaja, ki je veliko večji kot v Laškem trgu in znaša bojša do četrtilijona kron, tudi zadružniki. Upati je, da se bodo sedaj zacelile vse te tri boleče rane na slovenskem spodnještajerskem združništvu: Šoštanj, Laški trg in Maribor.

Kaj naj vse pomaga za nemško šolo. V St. Jerneju nad Muto imajo nemškega učitelja, če tudi je nad 3/4 tržno slovenskih otrok. Starši in oblasti se bojujejo že več let za poslovanje šole. A vse skupaj nič ne pomaga. Otroci uče učitelja slovensko, on pa otroke nemško. Tako praktična šola je mogoča samo v Avstriji. — Sedaj se je pa učitelj zmislil, da popelje otroke v Gradec. V ta namen prosjači po graških listih podpore, češ, da hočejo nahujskani Slovenci šolo posloveniti in da bodo otroci ohranili svojega prvega nemškega učitelja v hvaležnem spominu. Ne vemo, koliko kalinov se bode vsedlo na te limance. Vse je mogoče dandanes. Toliko pa vemo, da Gradčani niso radovedni na hribovsko deco. Tudi to vemo, da bo malo staršev tako nesposobnih, da bo poslalo svoje otroke graški gospodi v zabavo in zasmeš. Učitelj se baha, da uživa zaupanje »Südmärke« in »Schulvereine«. Tega pa ne pove, da sega to zaupanje tako daleč, da plačuje »Südmärke« njegove gostilniške in druge dolgov. Morda bi pri teh izletih rad kaj profitiral ali pa vsaj zastoj videl Gradec. Če bi bila kakšna pravica, bi sploh bil trd Nemec kot učitelj v St. Jerneju nemogoč. Upamo, da je ta prvi in zadnji.

Iz Maribora. V četrtek, dne 3. julija ob polu 9. uri zvečer se vrši zaključna seja odbora za Ciril - Metodovo slavnost. Sodelovalci se k tej seji vpljudno vabijo.

Iz St. Jerneja nad Muto. (13-letni deček zaklal 4letno deklico.) V petek je zaklal 13letni Luka Thomas, gostak sin, 4letno Micko Pušnik, posestnika hčer v St. Jerneju nad Muto. Starši fanta so bili pri Pušniku na dnu. Dekletce je šlo v gozd nabirat jagod ter je imelo kot igračo male orglice. Za njo je prišel deček ter hotel imeti od nje orglice. Ker mu jih deklekce ni dalo, jo je vrgel na tla ter ji zadal s kuhinjskim nožem tri rane, na katerih je otrok na mestu umrl. Deček je še šolar šentjernejske šole in že od nekdaj jako surov in vedno oborožen z nožem.

Iz Vuzenice. V četrtek se je tukaj nekoliko od postaje vrgel, pod vlak neka dekla iz St. Jenže pri Vuzenici. Ker je bila prepozna, jo je stroj s silno močjo butnil in vrgel na stran, kjer je obležala nezavestna. Železniški uslužbenci so jo pobrali ter takoj s seboj odpeljali v slovenjegraško bolnišnico, kjer pa ni menda ne bode več mogoče rešiti življenja. Vzrok je neki prepir zaradi moškega. Njena nasprotnica je pa neki hotela skočiti v Dravo, kakor se pripoveduje.

Iz Ljutomer. Poučno potovanje po Ljutomersko - ormoških gorah se je vršilo ob lepem vremenu natančno po določenem sporedu. V Ljutomeru se je zbralo kakih 25 udeležencev, med njimi deželni vinarski pristav A. Puklavc, ki je celo ekskurzijo vodil v imenu štajerske c. kr. kmetijske družbe, dalje vinarski pristav Jakob Žnidarič, kmet. potov. učitelj Pirstinger, načelnik Ljutomerske podružnice št. km. dr., Stajniko in načelnik ivanjkovske Petovar. Spotoma so se pridružili še vinarski nadzornik Matjašič, nadučitelj Šijanec, načelnik ormoške kmetijske podružnice dr. Strelec, pater Pavec kot administrator admontskih vinogradov in dr. Opazilo se je vobče, da je trtje po vzhodnih legah zaostalo glede rasti za onim po zahodnih legah. Delo po vinogradih je tudi precej zaostalo. Kot posebnost smo videli pri vinogradih odprte cisterne za deževnico, ki se potem rabi pri škropljenju. Pri Kleinoschgu je bila mala južina, v Jeruzalemu pri Petovar-Raj-

hovi gostilni pa je obširno predaval g. Puklavc o najvažnejših delih v vinogradu. Kasneje smo imeli daljši odmor privinogradusrediskogaveleposestnika in paromlinarja Jakoba Zadravca, kjer nas je gospa Zadravčeva sprejela s pravo slovensko gostoljubnostjo. Bodi ji izrečena prirska zahvala! Svoje potovanje in ogledovanje vinogradov smo zaključili v Vizmetincih. Končno nas je bilo predavatelj, oskrbnikov, posestnikov in viničarjev zbranih 60. Takle nazorni pouk v prirodi in na mestu samem je ne le prijeten temveč tudi zdaten in je prav želeli, da bi se enaki zleti vršili redno.

Akad. tehn. društva »Triglav« v Gradcu III. redni občni zbor se vrši v petek 4. julija ob 8. zvečer v društvenih prostorih (Schönaugasse 17.)

Drobne novice. Požar. V nedeljo popolnoma je zgorelo po dom. Negličovo domovanje ob državni cesti v Stranica. Zgorela sta tudi 2 konja, 8 glav goveje živine in 10 svinj. Zažgal je po neprevidnosti neki romar, ki je sam zgorel. Škode je kakih 15.000 K. — Iz Konjic. Ker niso došli Kupnikovi pristaši k seji, se okrajni zastop tudi v soboto ni mogel konstituirati. Prišel bo najbrže tudi v konjiški okrajni zastop komisar. — V Ptujju je umrl notar Karel Filaferro, star 66 let. Bil je skoraj 40 let notar v Ptujju in vnet pristaš drž. posl. Malika ter vsenemške stranke. — Iz Maribora. Gimnazijski profesor dr. Arnejc je poklican v naučno ministrstvo v službovanje.

Koroško.

Na adreso ravnanstva državnih železnic. Že parkrat smo poudarjali, kako nesramno se postopa s Slovenci po koroških železniških postajah, kjer se odreja slovenskemu jeziku vsaka pravica. Železniški uradniki morajo imeti strašno potuho od zgoraj, da si upajo kljub tolikim pritožbam še vedno tako nekvificirano postopati, in preko vseh pritožb, naravnost smešiti potnike Slovence, ki na svoji zemlji, za svoj denar, zahtevajo vozne listke v slovenskem jeziku. Ta potuha bo imela posledice: železnica je v prvi trgovski podjetje in mora pred vsem gledati na to, da občinstvu vsestransko ustreza. Pametni in trezni vodilni krogi železniških uprav to dejstvo povsod poudarjajo in pripetilo se je že velikokrat, da je bil železniški uradnik zavržen, dasi je imel po predpisih pravico na svoji strani, in je podelil napram pritožbi zasebne stranke iz enostavnega razloga, da morajo železniški uslužbenci pred vsem gledati na to, da se občinstvu ustreže, kajti občinstvo je tisti faktor, ki železnice vzdržuje. Tega pa na koroških postajah ne opažamo. Ožigosali smo že nešteto postopanje železniških uslužbencev s slovenskimi potniki, posebno na postajah, ki so na slovenski zemlji, na postajah, na katerih je morala železniška uprava sama, dasi silno nerada, priznati pravico slovenskega jezika in je napravila na postaji poleg nemških tudi slovenske napise. — Upravo državnih železnic opozarjamo zopet na neki slučaj, ki se je pripetil v Svetni vasi, slučaj, katerega mora obsojati v svoj prid železniška uprava sama. V Svetni vasi so zahtevali pri osebnih blagajni trije gospodje zdravniki v slovenskem jeziku vozne listke do Ljubljane. Dotični uradnik je skoro zasmehljivo in prezirljivo zavrnil gospoda, ki je zahteval listke, da ne pozna Ljubljane. Na opazko tovariša, ki je bil v družbi, da morda eden izmed dveh drugih uradnikov, ki sta bila v pisarni, pozna glavno mesto sosedne kronovine Kranjske Ljubljano, je blagajniški uradnik zatrjeval, da »Ljubljana« ni v »Kursbuchu«. (Pri Južni železnici, ki sicer tudi ne postopa povsem pravilno s slovenskimi, odnosno slovenskimi strankami, imajo uradniki pri osebnih blagajni posebne tabele, na katerih so napisana imena postaj v nemškem in v slovenskem jeziku. Te tabele so obsešene pri blagajni in dolžnost uradnika, ki slovenskega jezika ne zna, je, da se privadi tudi slovenskih imen dvojezičnih postaj, če jih pa ne zna na pamet, se mora poslužiti tabele.) Končno je eden izmed gospodov zaradi nujnosti, in da se izogne slovenska družba vsem nepravilnostim, povedal uradniku državne železnice, da se imenuje glavno mesto sosedne kronovine Kranjske Ljubljana po nemški »Laibach«, in je dobil nato zahtevane listke. — Ponovno se opozarja uprava železnic, da naj bo v svojem interesu kot trgovsko podjetje prve vrste pravična s strankami in naj ne neti s postopanjem svojih uslužbencev narodnostnega sovraštva, katero zna imeti zle posledice edino le za podjetje samo.

Primorsko.

Puljski laški magistratni sleparji. — Razveljavljena oprostilna sodba rovinjske porote. — Nova obravnava pred celovškimi sodiščem. Kakor smo že poročali, je rovinjsko porotno sodišče oprostilo dično laško magistratno družbo, ki je oškodovala in ogoljufala puljsko občino in vse davkoplačevalce za več 100.000 kron, kljub temu, da so obtoženi Tomaž Galante in sodruzi priznali velik del svojih goljufij. Ta sodba je presenetila vse kroge, čudili so se celo Lahji sami, ko so čuli, da so njihovi bratci, občinski sleparji, oproščeni in pritožbi se je moral državni pravdnik. Ta izrek rovinjskih porotnikov je v stanu, da popolnoma uniči ves ugled in pomen porotnih obravnjav. Državni pravdnik se je proti ti razsodbi pritožil in je poudarjal v svoji pritožbi, posebno to dejstvo, ki se je po izvršeni obravnavi uradno konstatiralo, da je bil moč, ki je fungiral pri ti famozni porotni obravnavi v svaščini z glavnim obtoženem in da je od njega popolnoma odvisen. Tudi se je dognalo, da se je prvomestnika porotnikov poskušalo podkupiti in da je prvomestnik vplival na porotnike v prid obtoženemu. Kasacijsko sodišče je moralo to, kar je bilo uradno dognano, vpoštevati in je razveljavilo sodbo rovinjske porotne sodišča. Obravnava je trajala cel dan. Kasacijsko sodišče je odredilo novo obravnavo, ki pa se ne bo vršila pred rovinjskim sodiščem, marveč pred okrožnim sodiščem v Celovcu.

Nasilstva v Dalmaciji. Iz Splita poročajo sledečo velesnamivo vest: Po znanih manifestacijah dalmatinskega prebivalstva, osobito meščanstva, povodom velikih zmag in uspehov balkanskih slovenskih borilcev proti zagriženemu sovragu katoličanstva in kristijanov, Turku, so bili razpuščeni v več dalmatinskih mestih občinski zastopi. Obenem se je uvedla proti splitskemu županu dr. Kataliniću preiskava zaradi kaljenja javnega mira. Ta zadeva je bila izročena na ukaz najvišjega državnega sodišča deželnemu sodišču v Celovcu. Celovško državno pravdnništvo pa je poslalo sedaj vse spise zopet preiskovalnemu sodniku v Splitu, ker so ti spisi, naperjeni proti dr. Kataliniću, tako pomanjkljivi, da celovško državno pravdnništvo proti njemu ne more samo na podlagi teh spisov dvigniti obtožbe. Govore splošno, da bo toliko razupita preiskava proti dr. Kataliniću, ki je bil med tem zopet izvoljen za župana, sploh ustavljena.

Kako postopa nemška avstrijska vlada s svojimi slovenskimi državljani. Povodom balkanske vojne je pobegnilo iz Turčije veliko število Turkov vseh stanov na avstrijsko ozemlje. Bili so to turški begunci, med katerimi je bilo tudi veliko število turških vojaških begunov in Avstrija jih je radevolje sprejela in v svoje za tuje, posebno za neslovane tako udobno naročje. Povodom bosanske okupacije, ki je stala Avstrijo toliko žrtve, je pobegnilo nebroj bosanskih Mohamedancev v Turčijo, posebno na ozemlja, ki so bila v robstvu azijskih sirovežev, na slovenska ozemlja, katera so si v balkanski vojni junaški balkanski borilci zopet osvobodili. Turške begune je, kot smo že omenili, Avstrija čedno sprejela, jih ščitila in varovala in jih je pred kratkim, kot smo že poročali poslala v Carigrad pod prav udobni pogoji. Svoje begune Mohamedance, ki so edino le iz sovraštva do Avstrije pobegnili povodom okupacije Bosne je sedaj avstrijska vlada, po zavzetju slovenskega ozemlja od strani slovenskih Balkancev, radevolje zopet sprejela v svoje naročje. Saj so Turki. Nešteto parnikov je prišlo iz Soluna, na račun avstrijske vlade, ki so pripeljali bosanske emigrante, kakor imenujejo nemški listi te avstrijske begune, v Trst, od koder jih je poslala avstrijska vlada s posebnimi vlaki zopet v Bosno, kjer jim je nakazala ogromna zemljišča, katera so dobili ti ljudje zastoj. — Iz Kotorja se poroča sledeče: Črnohorska vojna uprava je odpuščila več prostovoljcev, Slovanov, avstrijskih podanikov, ki so se udeležili vojne proti slovenskemu in avstrijskemu sovražniku Turku z dovoljenjem avstrijske vlade. Te prostovoljce, svoje državljane, in ne begune, pa avstrijska vlada ne pusti čez črnohorsko mejo, marveč jih odločno zavrača, češ, da nimajo potnega lista. Ti prostovoljci se bodo sedaj odpeljali na stroške Črne gore v Italijo, odkoder se vrnejo zopet v Avstrijo.

Reška kriza. V kratkem se sestane ministrski svet, kateri se bo bavil z perečim reškim vprašanjem. V očigled demisiji reške mestne delegacije bo ogrska vlada, kakor se poroča iz Budimpešte, primorana po-

slati na Reko kraljevskega komisarja, kakor se je to zgodilo pod ministrstvom Banffyja.

Dnevne vesti.

+ Izvrševalni odbor narodno-napredne stranke je na svojo čestitko, ki jo je poslal povodom občinskih volitev v Trstu vodstvu tržaških Slovencev, prejel sledeči odgovor: Slavni odbor! Prelaskava čestitka k našemu volilnemu uspehu je razveselila vse narodno čuteče kroge tržaške in jih napolnila z zadoščenjem, ker priča ta čestitka, da čuti narodno-napredna stranka z nami in da priznava naš trud za ohranitev prevažne slovenske pozicije ob Jadranskem morju. Izrekam zato slavnemu odboru najsrčnejšo zahvalo za to, za nas tako častno priznanje in za izraženo simpatije. Z odličnim spoštovanjem dr. Rybač. Trst, dne 1. julija 1913.

+ **»Završnica« v električni luči.** Piše se nam: »Slov. Narod« je dne 30. junija priobčil notico »Centrala na Završnici«. Dotični pisatelj-strokovnjak te notice je samo izjavil, da ne pozna projekta, ampak le vodo samo. Naslanjaje se na velikost razpisanih cevi je pa prišel strokovnjak glede množine vode v navskrižje za dejanskimi razmerami. Na tej podlagi je namreč trdil, da je vode 1-2 m³ na sekundo. Faktično pa je iste le 700 l sek., katera zamore pri padcu 160 m po odbitju izgub v ceveh, turbinah, alternatorjih in omrežju proizvajati le 800 in ne 1600 konjskih sil. Omenjamo še, da je bila ta množina vode na Završnici izmerjena že pred več kakor 20 leti po različnih inženirjih, najetih od Kranjske industrijske družbe na Jesenicah, ker je ista prvotno nameravala napeljavati moč Završnice v svoje tovarne na Javorniku, a je to zaradi premajhne množine vode opustila in raje drugo, boljšno vodno moč izrabila. Dalje se je o množini vode na Završnici prepričalo tudi c. kr. ministrstvo za javna dela, ki je izdalo tozadevno publikacijo v katastru vodnih sil, iz katere publikacije se lahko razvidi sledeče: Završnica ima pri desetmesečnem obratu in dežju bogatem času 1300 in pri šestmesečnem obratu 1380 ef. konjskih sil, in če prenesemo to na celo leto, dobimo približno 717, 871, 692 konjskih sil, pri mali vodi pa le 230 l sek. — 506 konjskih sil. V isti številki »Slov. Naroda« je tudi poročilo iz seje deželnega odbora kranjskega, da isti razpisuje ponudbe za dve turbini po 1500 konjskih sil. Ali naj torej Završnica žene 2 taki turbini, ko nje množina vode ne zadostuje niti za eno? Sploh se je pa čuditi, da deželna vlada trpi to protipostavno grajenje brez vsake vodopravne koncesije in dasi je bila že opetovano na to opozorjena. Kakšnega značaja pa je ta zveza med deželno vlado in deželnim odborom? — Op. uredništva: Snoči javlja glasilo deželnega odbora, da je vlada odbila vse ugovore proti centrali v Završnici in dala deželi za 90 let koncesijo.

+ **Žaupnice.** Klerikalcem moramo biti hvaležni, da so nam preskrbeli to lepo zabavo z žaupnicami. V teh resnih časih je res veselje gledati, kako nastopajo možakarji iz Tomišlja, Grosuplja, Horjula in drugih takih krajev in se gredo najvišjo instanco v vелеdikatni častni zadevi. Za smeh je skrbjeno. In kdo naj se tudi ne smeje, ako čita, da je »občinski gerentstvo« v Horjulu, to je nekdanji kmečki suštar in sedaj strmo glavljeni župan Stanovnik, sklenilo »krepko resolucijo« zoper »ostudne napade od strani liberalnega časopisja«, ali pa če čita podobne resolucije iz drugih takih krajev. Samo za smeh je to, zakaj dokler dr. Šusteršič in dr. Krek ne tožita, dokler se ne upata stopiti v sodno dvorano, dotle jih vse »žaupnice« ne operejo težkega suma, ki na njih leži. Naj nabero klerikalci pri vrlih možakarjih, vdanih sveti cerkvi in šnospu, še toliko žaupnic, vendar ostane približno, da mora imeti slabo vest in se zavdati greh grehov, kdor se boji stopiti pred sodišče.

+ **Inspiciranje.** Dež. glavar dr. Ivan Šusteršič se zdaj vozi v deželnem avtomobilu po Kranjskem, da »inspicira« klerikalno mišljenje raznih svojih mamelukov, ki so po novem, pristranskem občinskem volilnem redu prišli v razne občinske svete. Da sprejemi niso povsod tako slavnostni, o tem bi se dalo mnogo pisati. Tako bo posebno gotovim župnikom v črnomaljskem okraju še v spominu, kako so šli zavzemat in osvobodit napredno vas Bojance ali »Skader«, kakor je nazval kraj adleški župnik. Menda še danes ni pozabil deželni glavar in njegov adlat Šterk resničnih besed, ki so jih lina v brk povedali vrli Bojančani, katerih tudi sam deželni glavar v vsem svojem dostojanstvu na svojim »inspiciranjih« notovanju ni mogel

izpreobrniti v klerikalce. Ravnotako slab je bil tudi pred par dnevi sprejem v Šmartnem pod Šmarno goro. Pripomniti je namreč treba, da si deželni glavar sam naroča slavnostne sprejeme. Ker so pa sicer večinoma verni in udani Šmartenčani en dan prepozno dobili uradno naročilo za sprejem deželnega glavarja, se tisti dan niso praznično oblekli, marveč so šli vsak na svoje delo. Ker pa deželni glavar ni vedel, kakšna nesreča se je zgodila ubogim Šmartenčanom, se začel hudovati nad onimi, ki so jih mogli še k sreči skupaj zbrati. Seže, ko so mu dopovedali, da njegovi verni in zvesti podaniki niso tega krivi, se je pomiril. Sicer pa pravijo hudomušni ljudje, da so ta »inspekcijska« potovanja tudi nekaki poslovilni obiski — zvon poje »de profundis...«

+ **Krščansko izobraževanje.** V nedeljo so čuki rogovili po Škocijanu. Zbrani so bili pravi čuki. Brat čuk, fajmošter v Škocijanu, je seveda zvonec nosil, pomagali so mu pa brat Strajhar, kaplan, brat Hladnik, fajmošter, in drugi taki bratje. Najbolje jo je pogodil brat Hladnik, fajmošter in poslanec. Ta je namreč pojasnjeval čukom zahteve in težnje svobodomiselcev, ki hočejo zatreti vse, kar je v zvezi s krščanstvom. Tako izobraževanje je posebno koristno in če zna kdo tako na debelo lagati o svobodomiselcih, kakor fajmošter Hladnik, je popoln uspeh zagotovljen. Čuki so bili tako navdušeni, da so nekateri kar nože ogledovali.

+ **Imenovanja pri južni železnici.** (Z veljavnostjo od 1. julija 1913). Naslov inspektorja dobi: Šusteršič Fran, postajenačelnik (Ljubljana). — Višji revidenti postanejo: Graeser Karel (Gorica), Lisec Rudolf (Trst), Dobovšek Juri (Radgona), Kebat Ludvik (Inost), Baša Alojz (Hrastnik), Kosmath Alojz (Trst). — Naslov višjega revidenta dobi: Gabriel Karel (Divaja), Mosettig Peter (Trst), Fabianich Nikolaj (Opatija - Matulje), Cvek Fran (Postojna), Gostiša Josip (Trst). — Revidenti postanejo: Treiberger Oskar (Trst), Černigoj Venceslav (Trst), Szillich Karel (Zagorje), Kraimer Fran (Trst), Seculin Ferdinand (Tržič), Tutta Ivan (Trst), Posega Makso (Dellach), Uličnik Franc (Kriva vrba), Vehovec Alojz (Logatec), Albrecht Ivan (Trst), Tapst Fran (Gorica), Dorrer Anton (Zidani most), Manfred Ivan (Ljubljana), Kitek Josip (Ljubljana), Zupan Josip in Čik Rudolf (Ljubljana), Kastner Rudolf, Verzeznassi Edv., Gregorig Anton, Rutar Franc, Prato Oskar in Dodič Anton (Trst), Vegliak Josip (Nabrežina), Brinček Emil (Sv. Peter na Krasu), Krajiček Žiga (Zidani most) in Rutar Alojz (Ronke). — Pristavi postanejo: De Fin Avg. in Zambiasi Rikard (Trst), Coflov Evgen (Rubije - Sovodnje), Blaž Karel (Trbovlje), Demonte Edvard (Gorica) in Vodička Henrik (Sv. Peter na Krasu). — Asistenti so postali: Mejak Rudolf (Sevnica), Punčuh Friderik (Sp. Dravograd), Rebolj Karel in Ramšak Julij (Celje), Žekar Fr. (Rače - Fram) in Bregant Ivan (Tržič).

+ **Ciril-Methodov dan v Ljubljani.** Skupni sestanek vseh sodelujočih gospe in gospodičen bode v Narodnem domu (v damski sobi) v petek, t. j. dne 4. julija, ob 5. uri popoldne. — Naj nihče ne zamudi priti na ta sestanek!

— Umrl je na Angleškem nekdanji sotrudnik tržaške »Eдинosti« in urednik celjske »Domovine«, gosp. Ljudevit Furlani. Pokojnik je bil rodom z Goriškega. Služboval je najprej pri finančni upravi, zlasti dolgo na Dunaju, potem pa šel kot c. kr. računski revident v pokoj in se posvetil političnemu pisateljevanju. Bil je vsestransko izobražen mož in jako vester in spreten časnika. Se lani je izdal zanimivo knjigo politične vsebine. Zadnje čase je živel na Angleškem — njegova vdova je Angležinja; a bolehal je že dolgo in zdaj ga je dohitela smrt. Vsi, ki so ga poznali, mu ohranijo prijazen spomin.

— V c. kr. državno obrtno šolo se sprejemajo učenci izključno le v jesenskem terminu in sicer v one oddelke, ki prično s poukom sredi septembra (to je delovodska šola za mehanično - tehnične obrte, delovadska šola za elektrotehniko, mojstrska šola za mizarje, strokovna šola za lesno in kamneno kiparstvo, ženska obrtna šola) v dneh 15. in 16. sept.; sprejem v stavbno - obrtno šolo, ki se otvori vsako leto 3. novembra, pa se vrši zadnje tri dni meseca oktobra. — Sprejemni čas za specialne kurze se bode pred pričetkom vsakega kurza posebej objavil.

— **Nogometne tekme „Slavia“** — „Ilirija“. Napočil je torej v športnih krogih tako težko pričakovani dan; danes tekmuje praška „Slavia“ v Ljubljani. Današnji dan je za slovenski šport zgodovinski dogodek, z današnjim dnevom se pravzaprav položijo temeljni kamen našemu športu. Tej slavnosti prisostvujejo po danih nam informacijah najodličnejša družba našega mesta; naj bi jej prisostvovalo naše občinstvo v velikem številu, da se pokažemo nasproti javnosti, nasproti bratskemu narodu, da hočemo tudi na športnem polju ono pot, ki so jo drugi že dokončali. Uspeh tekme je gotov že vnaprej. „Slavia“ zmaga in sicer odločno zmaga. Če tudi podležejo naši 15:0 je to zanje še vedno častno, vsaj so se morali s takimi porazi od strani „Slavie“ zadovoljiti tudi drugi narodi. — Tekma prične točno ob pol 7. uri. Blagajna se odpre ob 6. Ker tekma traja čez 8. uro, jej prisostvujejo lahko tudi oni, ki radi opravkov ne morejo priti točno na igrišče.

— **Športni večer.** Opozorjamo vnovič na današnji športni večer, ki se vrši po tekmi s „Slavio“ ob 9. uri v hotelu „Tivoli“. Prijatelji športa in Čehov dobrodošli!

— **Gremilj trgovcev naznanja svojim članom sledeče:** Mestni magistrat ljubljanski je izdal 12. januarja 1901, št. 1354 sledeči razglas: Izpreminjajoč razglas z dne 9. februarja 1900, št. 4876 odreja mestni magistrat kot obrtno oblastvo prve instance glede na točenje žganja nastopno: Vsakdo, ki toči v mestu Ljubljani žgane opojne pijače bodisi v posebnem lokalu, bodisi v zvezi s kakim drugim prostim ali koncesioniranim obrtom in mu je odrejena za tako točenje v smislu § 11. zakona z dne 23. junija 1881, drž. zak. št. 62, posebna naklada v poluletnem znesku 90 K, mora točenje teh pijač vsako soboto in na dan pred velikimi prazniki ustaviti ob petih zvečer, ob nedeljah in praznikih pa ob dvanajstih popoldne. Če je sobota praznik velja zanjo poslednje imenovana ura. Kdor toči te pijače v posebnem lokalu, to je ne v zvezi s kakim drugim obrtom, mora ob gori navedenem času zatvoriti svoj obrtni prostor. Ostala določila ostanejo neizpremenjena, kakor jih odreja prvotni razglas. Ta odredba stopi v veljavo s 1. februarjem 1901.

— **Velik C. M. kres** bo gori kakor običajno vsako leto jutri, dne 4. julija na Golovcu, na posestvu g. Fr. Babiča nad vojaškim streliščem. Dohod k kresu, nasproti gostilne »Srakar«, po od lampijonov razsvetljeni stezi. Po kresu domača veselica in ples, na lepem vrtu gostilne g. Fr. Babiča (Srakar) na Dolenjski cesti. Upamo, da nas bo slav. občinstvo, kakor vsako leto tudi letos v velikem številu posetilo. — Kurjevaščan.

— **Panika v sv. Petra cerkvi v Ljubljani.** K tej notici, ki smo jo priobčili v ponedeljek, pripominjamo, da občinstvo ne bo v zmoti, da je električno razsvetljavo v sv. Petra cerkvi instaliral elektrotehnični zavod, ki ima svoje prostore na Dunajski cesti.

— **Utopljene gđc. Marije Jegličeve** še dosedaj niso dobili niti v Ljubljani, niti v Grubarjevem kanalu, dasiravno so jo čolnarji že večer cel popoldan skrbno iskali, a je bil njihov trud zaman. Danes zjutraj so našli pri zatvornicah v Grubarjevem prekopu njen slammik. Nesreča je v Ljubljani vzbudila sočutstvo družine Jegličeve in se različno govori, kako da se je zamogla zgoditi nesreča, a je menda vse večinoma le uganovanje in ne bode preje pojasnjena, dokler gđc. Simičeva, ki se je k sreči še rešila krute smrti, ne pride popolnoma k sebi.

— **Christofov učni zavod** priredi povodom sklepa šolskega leta dne 12. julija izlet v Smartno pod Šmarno goro, h kateremu izletu se vljudo vabijo starši gojencev in prijatelji šolske mladine. Ta učni zavod, na katerem je poučevalo sedem učnih moči, je bil tudi v pretečenem letu prav dobro obiskovan. Strojepisni tečaj je obiskovalo 73, stenografski 70, tečaj za matematiko itd. 51 in tečaj za laščino 12 gojenk in gojencev. Učni uspehi so prav zadovoljivi; nekaterim gojenkam in gojencem so že sedaj zagotovljene dobre službe. — Opozorjamo na današnji inserat tega zavoda.

— **Novi kanoni na Kranjskem.** Zadnji čas kar mrgoli po našem časopisu vesti o nesrečah, ki se gode pri streljanju. Nič čudnega, vsaj že vsako mlečnozobno fante nosi revolver ali vsaj flobertovko. Po kmetih v obče je pa že izza davna vkoreninjena splošna navada, da nobena, niti najskromnejša in najnepomembnejša slavnost ne sme miniti brez tištega nesmiselnega bombardiranja. Ljudje so si vtepli v glavo, da nobeno pirovanje, fajmoštrov god ali god kakakega sejskega aristokrata, najmanj pa kako cerkveno slavnost ne sme

mimo brez bučnega grmenja možnarjev. Ko bi se ta posel poveril vsaj starejšim izkušencem, a kaj šel! Tisti kmetski »kanonirji« se rekrutirajo navadno iz nezrelih, prekoražnih fantov in bosopetih paglavcev, ki se jim niti ne sanja, da je »pulfer« iznašel sam bes. Ti drzni neprevidniki vrtoglavijo, običajno na pol opiti, s prižgano viržinko ali cigareto v ustih okolu vreče, ki vsebuje strelni prah in zažigajo topiče iz ošabne objestnosti pogosto enostavno kar z žveplenko. Le poglejte takega »topničarja«, kako postopa, če se mu slučajno ni užgal možnar. Z železnim svodom jame vrtati v žrelu, — topič se vname in nesrečno dobi cel strel v obraz ali roko. Politična oblast se sicer trudi na vse kriplje, da zatre ali vsaj omeji to neumno šego, ki stane nebroj mladih ljudi življenje, vid ali vsaj poedine telesne ude. A kaj, ko jej celo podrejeni župani mečejo polena pod noge, ki glede te prismojene razvade najdejo v svojih duhovnih pastirjih najboljša zaščitnika in zagovornike. Ljudi ne izmodré niti velike in mnoge nezgode, ki so se pripetile po Gorenjskem in drugod povodom zadnjega birmovanja. Grmeti mora, posebno še zato, da sliši škof. Tem nesmetnikom danes niti več ne vgajajo možnarji, nego pričeli so si nabavljati kar cele kanone z dolgo cevjo na pristnih lafetah. Tak kanon, ki stoji na meter visokih kolesih, stane ogromno vsoto 320 K, beri: tristo in dvajset kron in stročnica za naboj velja samo 3 K! — Pravijo mi, da so si prvi tak top omislili v Predosljih, kjer je velikan grmel prvič v škofovo slavo. Ker izgleda vlečejo, so si naročili enak kanon tudi v hribovski Štangi nad Ljeto. Zdej pojde ad infinitum dalje, ker se bo hotela vsaka cerkev in cerkva postavljati s tako novo »lumbardo«. Če stane ta novi šport ogromen denar, kaj to de, vsaj ga imajo naši verni kmetje v izobilju, več kot sam hudič toče. A gospodi niti noče v prosvitljeno glavo, da se bodo pri teh baterijah množile nesreče, posebno še pri napravljanju nabojev. Vsled visoke cene, ena stročnica stane, kakor rečeno, cele tri krone, — se jih nabavi le nekaj komadov. Pri ogromni množini strelor porabi se pa več ston nabojev, ki se izdelujejo sproti. Pri tem poslu treba izvaditi izstreljeno stročnico iz smodniške stanice topove, vtakniti vanjo novo vžigalno kapico in v ustje stročnice nasuti in zabiti strelni prah. Neuki kmetski »kanonir« se v svoji objestnosti in ker se mu bo mudilo, ne bo oziral na okoliščino, da je baš kar izstreljena tenka pločevinasta stročnica še vsa razpaljena, — nasul jo bo in — eksplozija je neizogibna. Pa pojde roka ali vid k vragu! A kaj to, da le grmi iz kanona »v slavo božjo«, škofovo, župnikovo, županovo in kanonirjevo! In to je glavno! Videant locum districtum tenentes! Če se vam že ne smili po nepotrebnem proč vrženi denar, naj se vam smili vsaj zdravje mladih korenjakov, ki jih baše cesar silno potrebuje za soldate! — Čelešnikov Juri.

— **Smrtna žrtev operacije.** Poroča se nam o slučaju v bolnici usmiljenih bratov v Kandiji umrlem dijaku Sušniku: Po Novem mestu raznašajo govorico, da je operacija debelega vrata lahka in navadna operacija. Zdravniki pa pojasnujejo, da temu ni tako. Operacija je jako opasna in silno lahko se zgodi, da zareže zdravnik v kako žilico, žlezo ali živec. V sanatorijih so take operacije tudi zelo drage in jih navadno izvršujejo specialisti. Sušnik je šel takorekoč za hrblom svojega očeta v bolnico, kakor je tudi šel k naboru, ne da bi bil očeta vprašal za dovoljenje. Ker je bila operacija nevarna, fant pa šel 14 let star, bi moralo vodstvo bolnice starše opozoriti na nevarnost te operacije — ali je to storilo, nam ni znano.

— **Iz Mokronoga:** Tu živi umobolna ženska, Jožeta Gačnik, ki je bila ponovno že v blaznici na Studencu pri Ljubljani. Dasi ni ozdravljena, se nahaja sedaj doma. Ta umobolna ženska hodi na pol naga okoli, meče na ljudi kamenje in železno poljsko orodje, preti z umorom in je velika nadloga za vse, ker nima nikakega nadzorstva. Sosedje so v nevarnosti za življenje, njih otroci pa se pohujšujejo. Vse ovadbe so bile brez uspeha. Ker naša občina ničesar ne ukrene, prosimo nujno višjo oblast, da naj ukrene, da ne bo nesreče. Da se dožene, kaj ta umobolna ženska počenja, naj se zaslisi sosedje, seveda po višji oblasti ker občinski urad ničesar ne ukrene.

— **Kinematograf »Ideal«.** Sijajna ameriška veseloigra »Cowboy milijonar« je vsled svoje komične vsebine gledalcem kar najbolje ugajala. Jako zanimiv je »Pathé žurnal«, ki prinaša najnovejše dogodke v športu, modi itd. Tudi ostale slike so prvovrstne in so gledalce kar najbolje zadovoljile. — V petek krasna

drama »Če je sila največja«. — V soboto drama »Beneški trgovci«. — S ceste. Včeraj popoldne se je pred pošto splašil konj nekemu posestniku iz Brezovice ter dirjal po Fran Josipa cesti na Bleiweisovo cesto. Tam je zadel v nasproti mu došli vprežen voz posestnika Ivana Dovča iz Šiške. Le-ta je vsled sunka padel z voza ter se na glavi znatno poškodoval, posestniku splašenega konja se je pa pri vozu zlomilo oje, konj sam se je pa na nogah poškodoval.

— **S trga.** Danes so deželani pripeljali na trg 185 pletenic češenj in 4 voze starega krompirja. Češnje so prodajali liter po 16—20 v, krompir pa 100 kg po 8 K. V večji množini so pripeljali breskev, cimbor, maline, izredno veliko pa črni jagod, katere so prodajali liter po 16 v. Kumare so bile komad po 24 v, jajca po 6 v, piščanci par po 2 K 30 v, kokoši po 2 K 10 v, race pa po 2 K 70 v.

— **Izgubila je** danes na trgu učiteljica vdova ga. Kunčičeva pokojniško knjižico, v kateri je imela 30 K denarja. — Denar in pokojniško knjižico je našla Marija Žargi.

Pri žrebanju efektne loterije „Splošnega slovenskega ženskega društva“ v Ljubljani

v prid umetnikom izžrebane so bile včeraj zvečer sledeče številke: 18.493, 2830, 9318, 9191, 8440, 3464, 3666, 684, 96, 617, 18.657, 3610, 16.807, 6442, 17.925, 19.920, 17.975 10.074, 13.166, 4013, 10.823, 11.608 18.183, 4093, 16.887, 16.689, 13.635 10.513, 15.731, 10.892, 8657, 1739, 16.800, 15.347, 10.704, 3891, 16390, 6629, 1444, 7964, katere sleherni ima 2 preddobitka in 2 zadobitka. Podrobni seznam izžrebanih srečk in nanje odpadlih dobittkov izide tekom dveh dni.

Narodna obramba.

— **Podružnica družbe sv. Cirila in Metoda** za Medvode in okolico priredi veliko vrtno veselico pri gosp. Kolencu na Ladiji v nedeljo, 13. julija t. l. Pričetek točno ob 3. popoldne. Spored veselice je bogat in bo gotovo zadovoljil vse udeležence, ki se udeležijo te narodne prireditve. — **Dne 13. julija v Medvode!** Pri našem odličnem somišljeniku g. Jak. Kolencu na Ladiji pri Medvodah pripravi medvodska Ciril-Metodova podr. v nedeljo 13. t. m. veliko in zanimivo vrtno veselico. Ker se ima nevstrašeni in marljivi odbor, na čelu mu sipatična ga. Kolencin ga Jesihova boriti z raznimi neprilikami, ki vse premaguje in krasno uspeva, naj bi čutili vsi narodni krogi iz Ljubljane, Šiške ter gorenjskih mest in trgov za svojo dolžnost, da s svojim obiskom podkrepijo delavni odbor.

Društvena naznanila.

— **Sokol I.** pokaže v nedeljo 6. julija prvič veselo sliko vsestranske fizične sokolske organizacije z nastopom mladih telovadk, sokolskih gojenk, članic, deškega naraščaja, obrtnega naraščaja in moškega članstva. Eno drugo spopolnjuje vse pa sega mirno in tiho, toda globoko v narodni in socialni ustroj okrožja Sokol I. Naše delo služi življenskim, konkurenčnim zmognostim vseh ljudskih plasti, celega naroda, pa tudi zahtevamo, da nas ljudstvo v našem in v naših težnjah izdatno podpira.

— **Sokol I.** sklicuje na danes zvečer ob 8. uri v društvene prostore II. seštanek paviljonskih dam glede veselice prireditve v nedeljo na Ledini. — Opozorjamo sl. občinstvo na dopoldanski spored od 9—12 ure. Pri iskunji dopoldne nastopi k prostim vjam 5 različnih oddelkov v celoti 140—150 telovadk in telovadcev. Starši, pošljite dopoldne svojo deco pogledat sokolsko delo. Kdor je mogoče polpopolne zadržan naj dopoldne obišče Sokola I. Poleg promenadnega koncerta dobite tudi za jutranje okrepilo vse potrebno. — Popoldne vabimo brate od Sokola I., da se polnoštevilno udeležijo v kroju sprejema bratov sosednjih društev. Zbiramo se ob 2¼ na Ledini, ob 2¼ sprejem br. društev Štepanja vas in Sokola II. pred mestno hišo, odtod odkorakamo skupno skozi Stritarjevo, Prešernovo ulico na telovadišče na Ledini. — Pri Sokolu I. nastopijo v nedeljo prvič gojenke v novih belih telovadnih oblekah. Pogled na ta nežni drobiž pri izvajanju prostih vaj v slikovitih belomodrih barvah je nad vse lep in vabljiv. Obrtni naraščaj Sokola I. se pokaže prihodnjo nedeljo v lepi novi telovadni obleki po češkem vzorcu t. j. dolgih rujavih hlačah, rdeči srjaci s črno samozaveznicco. Tudi naraščaj Slov. Sokol. Zveze nastopi na III. zletu v tak-

šni obleki: nudi se br. vaditeljem vseh sosednjih društev, da si ti ogledajo okusnost novih oblek. Upravni odbor je naročil novo obleko za drag denar, ostane društvena last. Stori se vse, samo da je naše delo uspešno in da sok. članstvo zna ceniti uspehe in tehtati potrebe in denarne žrtve naše organizacije.

— **Sokol II.** naznanja svojim članom da se udeleži javne telovadbe br. društva Sokola I. v nedeljo 6. jul. korporativno. Zbirališče za člane Sokola II. je na Cojzovi cesti ob ¼3 popoldne. Vabi se na polnoštevilno udeležbo.

— **Veselica Političnega in Izobraževalnega društva za dvorski okraj,** ki se vrši prihodnjo nedeljo v vseh prostorih Dreherjeve pivnice na Tržaški cesti, vzbuja splošno zanimanje. In po pravici, saj dokazujejo vse dosedanje prireditve tega društva, da je poskrbljeno za vse, da se nudi občinstvu na veselici poleg okrepčil tudi prijetna, neprisiljena in poštena zabava. Glavna točka veselice bo vsekakor srečolov, ki obsega nad 300 krasnih dobittkov, kar je v današnjih razmerah velika redkost. Kar pa odlikuje vse prireditve dvorskega društva, je to, da ni na veselici nobene napetosti, marveč da vlada povsodi popoln demokratizem. Zato je pričakovati, da bo občinstvo v čim največjem številu posetilo nedeljsko prireditev v Dreherjevi pivnici, da pokaže svoje simpatije društvu, ki s svojim smotrenim delom na prosvetnem, a tudi na političnem polju res zasluži polno priznanje.

— **Dobrodolni koncert** priredi danes častniški zbor c. i. kr. pešpolka Albert I. kralj Belgijcev št. 27 na vrtu hotela Tratinik. Koncert bo izvajala polnoštevilna polkovna godba in je čisti dobiček namenjen bolniškim in podpornemu skladu ljubljanskega prostovoljnega gasilnega in reševalnega društva. Koncert se prične ob 8. uri zvečer. Vstopnina znaša 60 vin.

— **Sokol Štepanji vasi** vabi svoje članstvo, da se polnoštevilno udeleži velike celodnevne prireditve br. društva Sokola I. Društvo se udeleži korporativno.

Književnost.

— **»Sloven. Pravnik«** ima v številki 6. naslednjo vsebino: 1. Dr. Hubert Souvran: Odgovornost države za krivdo upravnih uradnikov. — 2. Dr. E. Pajnič: Cenitev škode pri lovskih tatvinah. — 3. Iz provosodne prakse. A. Civilno pravo. a) Ako občina kot cestnovarstveno oblastvo da izkopati na zasebni parceli jarek, ki odvaža vodo na škodo druge zasebne parcele, lastnik prve parcele (izkopane) pa se zadržji zgol pasivno, tedaj ne more lastnik druge parcele (obremenjene) proti lastniku prve parcele z uspehom trditi niti lastitve služnosti (§ 523 obč. drž. zak.), niti protipravnega poseganja (§ 364 obč. drž. zak.). b) Kdaj gredo na deželi stanujočemu odvetniku stroški potovanja k prizivni razpravi? Pravdni stroški so zadostno odmerjeni, če so v pravem razmerju z vrednostjo spornega predmeta. Niti računska pomota ne pride potem v poštev. c) Kakšno moč ima poravnava, če jej manjka izvršilna klavzula? Ni po zakonu sklicati se za razlago sodne poravnave na določbo §-a 887 o. d. z., da je le vsebina listine merodajna, temveč tudi sočasni protislovni dogovori so vpošteveni, kadar se hoče dokazati zmota. (§§ 871 sl., 1385 sl. o. d. z.) d) Iz pogodbe, sklenjene od pooblaščenca v svojem imenu, nima pooblastnik nobenih pravic. (§ 1017 o. d. z.) e) Izpolnitev volila, čegar obstoj je dokazan s pravomočno ugotovitveno sodbo, se ne more izsiliti iz izvzespornem postopanju; treba je tožbe na izpolnitev, če se dedič brani izpolnitvi. f) Sklep o odmerjenih kazenskoprahni stroških, potrjen glede pravomočnosti, je izvršljiv šele dan po dostavitvi. B. Kazensko pravo. a) Če potuje zagovornik po strankinem naročilu izven svojega stalnega mesta, mora sodišče (nasproti lastni stranki) potovalne stroške po zmislu §-a 395 k. pr. r. odmeriti, ne da bi preskušalo potrebnost potovanja in možnost namestovanja. Zagovorniku ne gredo pristojbine za izjavo, katero vložijo pismeno, čeprav je bil v zmislu §-a 395 k. pr. r. vabljen k sodišču svojega okraja. b) Ne bis in idem. c) Zasebna odškodnina pri nezgodah v tovarniških in podobnih podjetjih. (§ 366 k. pr. r. — §§ 1324, 1325 obč. drž. zak. — § 46 zakona od dne 28. decembra 1887 drž. zakona št. 1 ex 1888.) Odločba kas. dvora z dne 18. decembra 1913 Kr II 72/13-4 — Književna poročila. — 5. Razne vesti.

— **Na Triglav, v kraljestvo Zlatogorov.** (Kazipot na Triglav.) Spisal Rudolf Badiura. V Ljubljani 1913. Založil Hinko Badiura. Cena 2 K 20 vin. Dobiva se v pisarni Deželne zveze za tujski promet, v informacijski pisarni S. P. D. v Narodnem domu, pri L. Schwentnerju in v Narod-

ni knjigarni. Knjižico krasi 27 fotografiranih slik, 1 zemljevid in 3 načrti. O delu spregovorimo natančneje kasneje, za sedaj priporočamo ta kazipot slovenskemu občinstvu, zlasti pa turistom kar najtopleje.

— **Zabeležnik za navadno leto 1914.** V založbi Hinka Saxa v Idriji je izšel jako ličen in praktičen zabeležnik s koledarjem za leto 1914.

Razne stvari.

— **Umrli je v Pragi** znani slikar pokrajini Vencel Jansa.

— **Vročina na Portugalskem.** Po celi deželi vlada silna vročina, ki je povzročila že ogromno škodo. Iz Lizbone poročajo, da je nastalo vsled vročine v zadnjih dneh v mestu 18 požarov, ki so napravili več milijonov škodo. Posebno trpi prebivalstvo tudi vsled pomanjkanja vode.

— **Nesreča povodom slavnosti nemških turnerjev.** Iz Kolina poročajo, da je porušil vihar v Grenzenhausenu velik šotor, v katerem je bilo okoli 2000 oseb, ki so se udeležile prireditve nemških turnerjev. Pri tem je bilo 30 oseb smrtno nevarno ranjenih, več sto oseb pa je dobilo lahke poškodbe.

— **Požar v tovarni za orožje in strelivo.** Iz Dunajskega Novega mesta poročajo, da je pogorel velik del tovarne za municijo v Wöllersdorfu. Ogenj se je vsled vetra in vsled številnih eksplozij smodnika in drugih razstrelil silno hitro širil. Kljub silnemu naporu vojaštva in požarnih bramb so omejili ogenj še le po več urah, ko je pričelo silno deževanje.

— **Povodenj na Ogrskem.** Iz Budimpešte poročajo, da je napravila zadnja povodenj na Ogrskem ogromno škodo. Voda je preplavila več vasi in uničila ne le samo letošnje prideleke marveč je tudi odnesla veliko zalog živil in krme in raznega orodja. Cele vasi so pod vodo. Železniško ravnanje po vodi, da je povodenj strgala in pokopala na več mestih železniško progo in da je železniški promet na več progah popolnoma ustavljen in da bo trajala poprava prog več tednov.

— **Morlica otroka.** Dunajski policiji sta se javila izvošček Juri Weninger in njegova ljubica, 23letna Kristina Cakova, in sta izpovedala, da sta umorila 5letnega nezakonskega sina Cakove. Truplo umorjenega dečka so našli pred nekaj dnevi na Galicinskem hribu.

— **Politični demonstracijski štrajk.** Iz Petrograda poročajo, da so vprizorili delavci vseh strok demonstrativen štrajk zaradi obsojbe vojaškega sodišča, ki je obsodilo 52 mornarjev baltijskega brodogoja zaradi upora. Nastopilo je vojaštvo, ki je rabilo v več delih mesta orožje. Več oseb je bilo lahko ranjenih.

— **Grozno maščevanje ruskih kmetov.** Iz Petrograda poročajo: V neki občini pri Poltavi je najel neki veleposestnik 80 žensk za poljedelsko delo. Domači kmetski delavci so bili vsled te ženske konkurence tako zelo razburjeni, da so zažgali skedenj, v katerem so spale delavke. Predno so skedenj zažgali, so zabarikadirali vse izhode. Vseh 80 delavk je zgorelo. Zločince so aretirali.

— **Uspehi alpske avtomobilske vožnje.** Po letošnji alpski avtomobilski vožnji je prišlo na končni cilj na Dunaju brez kazni 14 voz. Po dovršeni preiskavi na Dunaju je ostalo brez kazni 9 voz, kazenske točke 2 kategorije so dobili 3 vozovi, drugi kategorije eden, prve kategorije 1, skupno 1., 2. in 3. kategorije 35 voz. Razdelitev daril se izvrši po terminu, ki je določen za eventualni protest.

— **Roparski umor bogate prostitutke.** Na Dunaju je umoril v nekem hotelu neznan morilec prostitutko Marijo Schmidtovo. Zadal jo je z brisačo, zaklenil jo v sobo in naročil pri odhodu hišnici hotela, da naj dame, ki je prišla z njim, ne kliče, ker spi. Končno se je zdel hišnici in drugim uslužbencem zadeva sumljiva, vdrli so v sobo in našli dekle mrtvo. Ropar ji je ukradel zlato, z briljanti okrašeno iglo in zlato zapestnico. V stanovanju umorjene Schmidtove so našli vložno knjižico deželne banke, vredno 33.000 K, in 460 K denarja.

— **Sufragetke, požigalka.** Angleške sufragetke so požgale, kakor poročajo iz Londona, kolodvor Leuchars na Škotskem. Ne daleč od pogorišča so našli spise, v katerih se poudarja, da angleške sufragetke ne bodo preje odnehale, dokler ne dosežejo svojih pravic. — Pri Balfronu je pogorel grad Balli Kinrain, katerega so tudi zažgale sufragetke. Grad je bil vreden z opravo več kot 100.000 funtov šterlingov.

— **16.000 človeških žrtev pri gradnji železnice proge.** Italijanski izseljeniški urad naznanja časopisu, da je neka severo-amerikanska družba dodelala železniško progo skozi državi Matto Grosso in Amazonas v Braziliji ob rekah Madejra in Mamora. Delo je bilo izvršiti pod tako neugodnimi klimatičnimi in drugimi okoliščinami, da od 300 najetih delav-

cev, ki so bili Nemci, niti eden ni postal živ. Nemška vlada je morala takrat poseči vmes, da je preprečila nadaljnje izseljevanje na ta kraj nebreče in da je poskrbela za odhod delavcev, ki so bili že prišli v Brazilijo. To dejstvo je italijanski izseljeniški urad tudi razglasil, a vkljub temu ni mogel preprečiti tajnega nabiranja novih delavcev po Italiji. Tako se je zgodilo, da so mrli izseljenci na malariji in rumeni mrzlici; na delu na progi, dolgi 330 km, je umrlo 16.000 delavcev, ne včevši onih, ki so bolni zapustili delo in umrli v bolnicah bližnjih mest. Ista delniška družba bo gradila sedaj železniško progo na levem bregu reke Marmore na bolivijskem ozemlju. Italijanski izseljeniški urad kar najresneje opominja vse oblasti, da preprečijo nabiranje delavcev, ker so agenti družbe že odpotovali, da vlove čim več novih žrtev.

* Pošta in ljudska izobrazba. Kakor poroča »Revue«, se bavi belgijska uprava z velikim načrtom, ki ima namen, uporabljati organizacijo poštne službe v prosih ljudske izobrazbe. Gre se za neko vrsto brezplačne ljudske knjižnice. Vsi in tudi najmanjši poštni uradi po deželi naj dobe knjižnice. Knjige se bodo posojevale občinam brezplačno. Knjige se bodo od časa do časa izmenjavale med posameznimi poštami. Čitatelji te državne ljudske knjižnice morajo položiti, ko si izposodijo prvo knjigo, kavcijo treh frankov, da je pošta za eventualno škodo krita.

* Rešitev »poselskega vprašanja v Ameriki«. V Ameriki silno primanjkuje poslovi. V Montclairu v državi New Jersey si je pomagalo 50 družin tako-le: Najeli so prav veliko kuhinj, poslovdjo, kuharja, deset kuharskih pomočnikov, deset sobaric in dva avtomobila. Delo med osebje je razdeljeno tako-le: vsako jutro dela vsaka od sobaric po eno uro pri vsaki družini, pospravi sobe, potem pride avtomobil s čistilcem in osnaži preproge, zavese in stene. Na večer pridejo sobarice zopet, da pripravijo spalnice. Drugi avtomobil pa privaja vsem družinam obede. Finančialna stran zanimivega poizkusa je prav ugodna. Vsi stroški znašajo na leto 81.960 K, na eno družino pride torej 1639 K 20 v. Služkinja stane na leto v Ameriki na 2400 K, torej imajo te družine manj stroškov in več udobnosti.

Telefonska in brzajavna poročila.

Dogodki na Balkanu.

Bolgarsko - srbski boji.

Belgrad, 1. julija ob 10. ponoči. (Brzajavka srbskega tiskovnega urada »Slov. Narodu«.) Iz Skoplja javljajo oficijozno o začetku večeršnjih borb sledeče: Bolgari so pri svojem napadu tekom večeršnjega dne imeli preko sto bataljonov pehote in nad dvesto poljskih in gorskih topov ter havbic. Na srbski strani se je udeležilo boja okrog trideset do štirideset bataljonov z osemdesetimi bataljoni. Napad je imel značaj nepričakovane istočasne naskoka ogromne armade, dočim so se pričakovali samo neznatni manjši napadi kakor pri Zletovem in Neokazi. Vohbe se ni mislilo, da bi Bolgari s zelo veliko armado izvršili napad. Proti večeru je eden bolgarski bataljon napadel neko srbsko baterijo. Srbska pehota je pričela streljati. V tem trenutku so Bolgari zaklicali: »Naši smo, ne streljajte!« Nastala je velika zmeda in pehota je ustavila ogenj. Bolgari so ta trenutek izrabili, izvršili napad in ugrabili štiri srbske topove. Ko so srbske čete to opazile, sta dva srbska bataljona izvršila protinapad in z bajonetnim naskokom odvrzla Bolgarom ugrabljeno baterijo. Vnela se je krvava borba, v kateri so Bolgari izgubili malodane zadnjega moža; kar jih je ostalo, so pobegnili. — V ponedeljek jutraj so Bolgari ob reki Bregalnici pri Štipu izvršili silen napad na srbske predstraže. Istočasno je 36 topov jelo obstreljevati srbske pozicije. Mahoma je bil ves prostor med rovi in bivakom posut s šrapneli. Srbska vojska je bila prisiljena zapustiti okope in pričeti boj. Vnela se je krvava bitka. Bolgari so vedno silneje naskakovali, toda Srbom je pravočasno došla pomoč. Bolgarski napad je bil odbit na vsej črti. Bolgarske izgube so bile ogromne. Mnogo mrtvih napadalcev je pokrila polje. Toda tudi na srbski strani so bile izgube zelo težke. V četi, ki je bila na predstraži ob mostu pri Štipu, so bili ranjeni vsi častniki, vsi naredniki in sedem podnarednikov. Govori se, da so Bolgari napadli z bajoneti ranjenec, ki so jih Srbi pustili v šotoru ob mostu pod zaščito ženevske konvencije. V tem spopadu je padel eden najhrabrejših srbskih častnikov. ma-

for Milan Vašić. Bolgarski napad je bil končno odbit na vseh točkah. Na srbski strani so jeli porabljati večje število vojske. Vojaštvo se bje z izrednim ogorčenjem. Srbske izgube so znatne, bolgarske ogromne. Po došlih vesteh se tudi Grki odlično bore in se drže v svojih pozicijah. Srbi so osvojili Štip. Strahovit ogenj srbskih topov je grozno učinkoval na bolgarski strani. Mesto Štip je skoraj popolnoma razrušeno.

Bolgari potisnjeni iz Krupiste in Štipa. — Dva bolgarska bataljona vjeta.

Belgrad, 2. julija. Po brzajavni vesti iz Skoplja so Srbi po krvavih bojih zavzeli Krupisto. Po privatnih vesteh so bili boji pri Štipu in Krupisti izredno krvavi in so povzročili na obeh straneh silne izgube. Posebno strahovito je učinkovala srbska artilerija. Srbi so zajeli dva bolgarska bataljona. Ostali Bolgari so se v divjem begu umaknili. Mnogo bolgarskih vojakov se je udalo. Borba na celi fronti je trajala predvečeršnjem ves dan. Na bolgarski strani se je borilo 100.000 mož. Po izredno ljutem boju, ki je zahteval ogromno žrtev so se Bolgari morali umakniti.

Srbska artilerija je več ur obsajevala Štip in končno prisilila Bolgare, da so zapustili mesto. Srbske čete so jih zasledovale in so zavzele pozicije 7 km južno od Štipa ob reki Krivi.

Borbe se nadaljujejo. — Srbska armada v ofenzivi.

Belgrad, 2. julija. Srbski tiskovni urad javlja: Vest, da so bile sovražnosti ustavljene ne odgovarja dejstvu. Ves večerjši dan so se vršili boji na celi črti. Srbska armada vzemirjena po neprestanih bolgarskih napadih je opustila defenzivo in prešla v ofenzivo, prodirajoč proti Štipu. Bolgarska stotinja, ki je pri Trogerodu napadla srbske čete je bila z bajonetnim naskokom odbita in obkoljena ter je končno morala kapitulirati.

Belgrad, 2. julija. Pri Gevgeliju so Bolgari prekinili zvezo med Srbi in Grki in skušali prekoračiti Vardar s pehoto in artilerijo. Dva srbska bataljona sta jih naskočila in razbila. Zveza z grško armado je zopet vpostavljena. Gevgelij je zopet v srbskih rokah. Na desnem krilu srbske vojske od Krivolata do Gumdžije, torej na fronti, ki je dolga 70 km, so se večerj neprestano vršili luti spopadi. Zlasti silna borba je bila na južni fronti ob Vardarju v okolici Štipa. Štip so Srbi bombardirali in ga skoraj popolnoma uničili. Bolgari so mesto zapustili. V ti bitki se je posebno odlikoval užiški polk. Padla sta dva višja srbska častnika, ranjenih pa je bilo okoli 20.

Belgrad, 2. julija. Pri Štipu se je vršila krvava bitka. Štip je padel v srbske roke, Srbi so prodrli do vznožja Plakovičke planine 10 km od Štipa. Po vesteh iz Skoplja so se Bolgari morali umakniti tudi iz Kocane. S tem je bolgarska makedonska armada popolnoma odrezana od Kjustendilske. Tu je bila borba najljutješa. Bolgari so pustili na bojišču 1200 mrtvih in ranjenih. Vrhove pri vasi Drenki je osvojila srbska pehota z bajonetnim naskokom. Bolgari so pustili na bojišču 6 topov in 4 municijske vozove. Včeraj so Bolgari skušali zavzeti gornji Trogerod, toda napad so Srbi odbili in z bajonetom malodane uničili dotični bolgarski voj.

Srbi prebili bolgarski centrum.

Sofija, 2. julija. Semkaj so došle vesti, da se je Srbom posrečilo pri Štipu prebiti bolgarski centrum. Ta vest je izzvala v bolgarski javnosti veliko vznemirjenost. Listi te vesti niso zabeležili.

Ruski protektorat nad Srbi v Bolgariji.

Sofija, 2. julija. »Dnevnik« javlja, da je srbska vlada naprosila Rusijo, naj prevzame protekcijo nad srbskimi podaniki, ki bivajo v Bolgariji. Obenem je prosila za dovoljenje, da se sme arhiv srbskega poslanstva v Sofiji prepeljati v rusko poslanstvo.

Ustavljen poštni promet.

Carigrad, 2. julija. Po brzajavni poročili iz Soluna je ustavljen poštni promet z Evropo. Evropska pošta za Solun prihaja morskim potom preko Brindisija.

Borba pri Redki Budki.

Belgrad, 2. julija. Uradno se javlja iz Skoplja: Srbska armada preganja na celi fronti umikajoče se bolgarke čete. Silno krvava borba se je vršila pri Redki Budki. Bolgari so se poraženi umaknili.

Srbski uspehi.

Belgrad, 2. julija. (Uradno.) Tekom večeršnjega dne je srbska armada pognala Bolgare na celi črti

nazaj. Vzela je Drenak in Petrušin. Naskočila in zavzela je Dreveno, zaplenila je 6 bolgarskih brzostrelnih topov z municijo. Pri Redki Budki so Srbi vjeli 20 bolgarskih častnikov, 58 podčastnikov in 700 vojakov. Bolgari so se na vsi črti umaknili preko Zletovske reke in Bregalnice.

Srbski uspehi se potrjujejo.

Dunaj, 2. julija. Po zanesljivih poročilih so Srbi zavzeli Štip in Krupisto. Bitka za Štip in Krupisto je bila silno krvava. Srbska artilerija je popolnoma razbila bolgarske pozicije. Bolgari so trikrat poskušali z bajonetnim naskokom zopet osvojiti izgubljene pozicije, toda vsi njihovi napori, združeni z velikim junaštvom, so bili brezuspešni. Med tem so Srbi s strahovitim artilerijskim ognjem razrušili Štip. Bolgari so se jeli umakati. Srbi so jih z bajonetom v roki zasledovali več kilometrov. Na potu proti Kocani so Srbi vjeli dva bolgarska bataljona. Cesta v Kocano je v srbskih rokah. Izgube na obeh straneh so ogromne. Samo Srbi imajo 1400 mrtvih in ranjenih.

Srbska nota velesilam.

Belgrad, 2. julija. Min. svet je sklenil obvestiti vse evropske kabinete, da bo Srbija smatrala vsak nadaljnji bolgarski napad za »casus belli«. Srbske čete bodo dobile povelje in srbska armada, ki je zbrana pri Nišu in Pirotu, bo takoj prekoračila zapadno bolgarsko mejo.

V nekaj urah se odloči vojna ali mir. Belgrad, 2. julija. »Zastava« piše: Že v najbližjih urah je pričakovati, da se prekinejo diplomatski odnosi med Bolgarsko in Srbijo in da pride do formalne napovedi vojne.

»Samouprava« piše, da je prekoračen Rubikon.

Belgrad, 2. julija. »Samouprava«, glasilo srbske vlade, ima v današnji številki to-le oficijozno noto: »Kocke so padle, Bolgarija je prekoračila Rubikon. Pričena se je krvava bratovmorna vojna brez napovedi. Bolgari so se nepreklicno sami izločili iz Balkanske zveze. Z zaupanjem v boga sprejmeta Srbija in Grška rokavico, ker morata braniti svojo eksistenco. S Srbijo je tudi Črna gora.

Bolgarska naj popusti.

Sofija, 2. julija. Poslaniki Rusije, Francije in Anglije so intervenirali pri bolgarski vladi, ter ji nujno nasvetovali, naj popusti in potrpi. Ministrski predsednik dr. Danev je bil v dolgotrajni avdienci ponoči pri kralju Ferdinandu. Vsed tega je nastala vest, da namerava demisionirati. Ta vest se dementira.

Velesile ne bodo intervenirale.

Dunaj, 2. julija. V oficijoznih krogih zatrjujejo, da velesile ne bodo intervenirale v balkanskem sporu, marveč mirno trpele, da se balkanske države z orožjem v roki izravnaajo.

Ustavljen promet v Srbiji.

Sofija, 2. julija. Mednarodni železniški promet preko Srbije je bil z večeršnjim dnem ustavljen.

Rusko brodovje proti Bolgarski.

Odesa, 2. julija. Dve divizije ruskega črnomoškega brodovja pod poveljstvom admirala Eberhardta sta odpluli proti jugu in boste križarili ob bolgarskem obrežju.

Črnogorski ministrski predsednik.

Belgrad, 2. julija. Črnogorski ministrski predsednik Sava Vukotić je odpotoval v Skopje, glavno srbsko taborišče.

Posvetovanje v Bukarešti.

Bukarešta, 2. julija. Srbski in grški poslanik sta imela posvetovanje z min. predsednikom Majoreskom in nato z ruskim poslanikom. Zatrjuje se, da pade danes odločitev glede bodoče romunske taktike v balkanskem vprašanju.

Ustavljen promet na Romunskem.

Bukarešta, 2. julija. Ves privatni železniški promet je iznova ustavljen na vseh progah. Parniki podnavske parobrodne družbe so ustavili promet z bolgarskimi pristanišči. Danes se sestane ministrski svet, katerega sklepi bodo za nadaljne dogodilaje na Balkanu merodajni.

Gospodarstvo.

— C. kr. priv. splošna prometna banka, podružnica Ljubljana, preje I. C. Mayer. Stanje denarnih vlog dne 30. junija t. l. 70.092.599 K.

— Mestna hranilnica v Kamniku. V mesecu juniju 1913 je 160 strank vložilo 43.023 K 32 v, 131 strank dvignilo 53.237 K 21 v, 3 strankam se je izplačalo hipoteknih posojil 6600 K. — Stanje hranilniš vlog je 2.018.821 K 35 v. Stanje posojil pa 1.567.588 K 52 v. — Denarni promet v mesecu juniju 1913 218.073 kron 81 vin.

Rmečka pisarna narodno-napredne stranke

Vodstvo narodno - napredne stranke je ustanovilo v svojem tajništvu posebno kmetko pisarno, ki je na razpolago vsakemu naprednemu kmetovalcu za popolnoma brezplačni pouk v vseh političnih, upravnih, davčnih, pristojbinskih in vojaških zadevah. Izključene pa so zasebne pravne zadeve. — Pisarna bo poslovala za sedaj le pismeno in vsak napredni kmetovalec, ki je potreben kakršnegakoli pouka v zgoraj navedenih strokah, naj se obrne zaupno s posebnim pismom, kateremu je priloži 10 vinarso znamko za odgovor (ako se želi odgovor v priporočenem pismu pa 35 vinarso znamko) na: Kmetko pisarno narodno - napredne stranke v Ljubljani, Wolfova ulica 10. Ob sebi umevno je, da je pisarna na razpolago tudi naprednim kmetiskim županstvom.

Darila.

Upravištvu naših časopisov so poslali:

Za Ciril-Metodovo družbo Velkoslav Krajnc, c. kr. notar v Šmarju 26 K, vsled kazenske poravnave dr. Zabukovec c. Jecl, rodbina dr. Ivan Fermečeva v Ptuj 10 K, mesto venca pok. profesorju Milanu Pajku, Josip Gole, Čazma pri Ivančgradu na Hrvaškem 7 K, Rado Rainer, učit. sanatorij Hörgas p. Gratwein 13 K 10 v, nabral med slovanskimi pacijenti v sanatoriju »Hörgas« in S. A. Čas 20 v, V. Fohn 3 K, F. Habe 1 K, M. Kljaković 2 K, M. Levar 1 K, C. Lipa 40 v, E. Maharaček 40 v, neimenovan 1 K, A. Neudauer 1 K 10 v, R. Rainer 2 K in I. Šmigovec 1 K, Milan Jenčič iz Mengša 10 K, mesto venca pokojnemu naduč. g. Lovro Letnarju iz Mengša, Štefka Bojce, učiteljica iz Lozic pri Vipavi 12 K 58 v, nabrala na svatbi svojega brata Antona in prijateljce Poldi in Neimenovan iz Ljubljane za cvetlični dan 2 K, ker je odsoten. Skupaj 74 K 78 v.

Ziveli nabiranci in darovalci!

Umrli so v Ljubljani:

Dne 1. julija: Marija Majdič, postržnica, 49 let, Študentovska ulica št. 11. — Franc Levec, sin pekoveškega pomočnika, 14 dni, Radeckega cesta 2. — Marija Istenič, šivilja, 55 let, Miklošičeva cesta 18. — Marija Knoblehar, bivša kuharica, 67 let, Poljanska cesta 16. — Oskar Kamenšek, bivši realni suplent, 30 let, Radeckega cesta 9.

V deželni bolnici:

Dne 29. junija: Peter Rozman, posestnikov sin, 2 leti in pol. Dne 30. junija: Marija Menart, gostja, 55 let. Dne 1. julija: Marija Grablovic, mestna uboga, 49 let.

Naprednjaki,

spominjajte se pri vsaki priliki „Narodnega sklada“ in nabirajte prispevke zanj!

Današnji list obsega 8 strani.

Izdajatelj in odgovorni urednik: Valentin Kopitar.

Lastnina in tisk »Narodne tiskarne«.

Vabilo na naročbo.

Slavno p. n. občinstvo vjdno vabimo na novo naročbo, stare p. n. naročnike pa, katerim je potekla konec meseca naročnina, prosimo, da jo o pravem času ponove, da pošiljanje ne preneha in da dobe vse številke.

„SLOVENSKI NAROD“

velja v Ljubljani na dom dostavljen: Vse leto ... K 24.— Četrta leta ... K 6.— Pol leta ... K 13.— En mesec ... K 2.— V upravištvu prejeman na mesec K 1-90. Spošiljanjem po pošti v Avstriji velja: Vse leto ... K 25.— Četrta leta ... K 6-30 Pol leta ... K 13.— En mesec ... K 2-30 Za Nemčijo vse leto 30 K. Za Ameriko in druge dežele vse leto 35 K. Naroča se lahko z vsakim dnem, a hrata se mora poslati tudi naročnina, drugače se ne oziramo na dotično naročilo. Pri reklamacijah naj se navede vedno dan zadnjega plačila naročnine. List se ustavlja 10. dan po poteku naročnine brez ozira v kakem, kdor je ne vpošlje o pravem času.

Upravištvu »Slovenskega naroda«.

Razširjeno domače zdravilo. Vedno večja povpraševanja po »Moll-ovem francoskem žganju in soli« dokazujejo uspešni vpliv tega zdravila, zlasti koristnega kot bolesti utečujoče, dobro znano antirematično mazilo. V steklenicah po K 2.— Po poštnem povzetju razpošilja to mazilo lekarnar A. MOLL, c. in kr. dvorni založnik na Dunaju, Tuchlauben 9. V zalogah po deželi je izrecno zahtevati Moll-ov preparat, zaznamovan z varnostno znamko in podpisom.

Foulardna svila

od meter 1 K 15 vin naprej za bluze in obleke. Franko in brez ocarinjenosti se pošilja na dom. Bogata izbira vzorcev se pošlje s prvo pošto. — G. Henneberg, dvorni dob. Nj. V. nem. cesarice, Zürich.

Od leta 1868 naprej se Bergerjeva kotranova mila v Avstro-Ogrski in po vseh kulturnih državah rabijo za umivanje in kopeli proti izpuščajem na koži in nečistostim kože. Vsaka etiketa mora imeti znano varstveno znamko in podpis tvorniške firme G. Hell & Comp., ker sicer mila niso pristna, že 40 let v prometu uvedena.

Tri leta dolgo silno trpljenje!

Prijatelj, ki me je zagotavljal, da ga je Stomoxigen rešil jako bolečega motenja prebave, me je napotil, da tudi jaz poizkusim to sredstvo. Tri leta sem trpel na kroničnem motenju prebave. Vsa sredstva, ki sem jih rabil, so mi donesla samo nepomembno olajšanje, pa ne ozdravitve. Kako drugačen pa je bil učinek Stomoxigena! Napihanje je takoj minilo, prebavam pa tako dobro, da si bolje mislimi ne morem. Čas jedi je sedaj zame pravi užitek in ne več muka, kakor prej. Izvleček poročila iz Brna od 10. maja 1913: »Stomoxigenove tablete temelje na podlagi najnovejših raziskovanj o učinku kisika. Lekarnarji poročajo z vseh strani, da vsak dan bolj povprašujejo po Stomoxigenu. Stomoxigen je idealen izdelek za motenje prebave in telesno zaprtje ter njih spremljevalce n. pr. glavobol, boleznii ledi, želodčne kisline, utripanje srca itd.« (2342)

Premetena sobarica.

Doživljaj iz prve vrste hotela.

Poslednjo noč je bilo, že precej pozno in čutil sem se kaj bednega. Hudo me je bolela glava, v ustih pa sem imel neprijeten okus itd. Ves slabovoljen pozvonim po zajtrk, pa že pride brhka hišna, želi mi s prijaznim nasmehom »dobro jutro!« in mi v moje začudenje prinese na tableti steklenico Odola. — »Pa kaj to pomeni,« vprašam, »imeti sem hotel zajtrk.« — »Ali tukaj ste v hotelu prve vrste.« — »No, in potem?« — »To se pravi, gospod, da so naši gostje navajeni na redno negovanje zob z Odolom. Saj veste kako to osveži, izgledate pa sedaj-le prav tako, kakor da vam je osvežila treba. Zajtrk vam bo potem prijel še enkrat tako dobro. Vsi naši obiskovalci, ki hodijo semkaj, že itak rabijo Odol. Celo kozarce za izplakovanje ust smo morali postaviti v vse sobe. To zahteva gospoda dandanes povsod.« S tem mi je izročila Odol in izginila. Stori se, kakor mi je svetovala in takoj sem se čutil drugega človeka. Od takrat sem se pa na Odol tako navadil, da niti jutraj niti zvečer ne morem biti brez njega.

STOLLWERCK

mlečne karamele

redilne — okusne

5 kosov — 10 vinarjev

Pristne le, če

STOLLWERCK

na vsakem bonbonu!

Teodor Kunc
Ljubljana,
Prešernova
ulica št. 5
I. nadstr.

Damski modni salon

Izdelovanje
najfinejših
angleških
kostumov,
paletotov,
franc. toalet itd.

Borzna poročila.**Ljubljanska**
„Kreditna banka v Ljubljani“.

Dražba burzi dunajske borze 2. julija 1913

Načrtovani posloji.	181-85	82-05
4% majava renta	84-15	84-85
4% avstr. krona renta	82-10	82-30
4% ogr.	90-10	90-30
4% kranjsko deželno posojilo	86-—	84-50
4% k. o. češke dež. banke	86-—	87-—

Srednje.	444-—	452-—
Srednje la 1. 1880 1/2	—	—
„ 1884	—	—
„ 1886	—	—
„ 1888	—	—
„ 1890	—	—
„ 1892	—	—
„ 1894	—	—
„ 1896	—	—
„ 1898	—	—
„ 1900	—	—
„ 1902	—	—
„ 1904	—	—
„ 1906	—	—
„ 1908	—	—
„ 1910	—	—
„ 1912	—	—
„ 1914	—	—
„ 1916	—	—
„ 1918	—	—
„ 1920	—	—
„ 1922	—	—
„ 1924	—	—
„ 1926	—	—
„ 1928	—	—
„ 1930	—	—
„ 1932	—	—
„ 1934	—	—
„ 1936	—	—
„ 1938	—	—
„ 1940	—	—
„ 1942	—	—
„ 1944	—	—
„ 1946	—	—
„ 1948	—	—
„ 1950	—	—
„ 1952	—	—
„ 1954	—	—
„ 1956	—	—
„ 1958	—	—
„ 1960	—	—
„ 1962	—	—
„ 1964	—	—
„ 1966	—	—
„ 1968	—	—
„ 1970	—	—
„ 1972	—	—
„ 1974	—	—
„ 1976	—	—
„ 1978	—	—
„ 1980	—	—
„ 1982	—	—
„ 1984	—	—
„ 1986	—	—
„ 1988	—	—
„ 1990	—	—
„ 1992	—	—
„ 1994	—	—
„ 1996	—	—
„ 1998	—	—
„ 2000	—	—

Valute.	11-37	11-42
Celinski	—	—
Marki	—	—
Franki	—	—
Lire	—	—
Rublj.	—	—

Valute.	11-37	11-42
Celinski	—	—
Marki	—	—
Franki	—	—
Lire	—	—
Rublj.	—	—

Zitne cene v Budimpešti.

Dne 2. julija 1913.

Termin.	za 50 kg	11-26
Pšenica za oktober 1913.	—	—
Pšenica za april 1914	—	—
Rž za oktober 1913	—	—
Oves za oktober 1913	—	—
Koruza za julij 1913	—	—
Koruza za avgust 1913	—	—
Koruza za oktober 1913	—	—

Meteorološko poročilo.

Višina nad morjem 306-2 Srednji račni tlak 736 mm

Julij	Čas opazovanja	Stanje barometra v mm	Temperatura v °C	Vetrovi	Nebo
1.	2. pop.	735-0	21-6	sr. zah.	pol oblak.
2.	9. zv.	735-4	15-5	slab jug	jasno
3.	7. zj.	735-5	10-5	sl. vzhod	soparno

Srednja večerajšnja temperatura 15-5°, norm. 19-1°. Padavina v 24 urah 0-0 mm.

Brez vsakega posebnega obvestila.

+

Potrji globoke žalosti naznanjamo vsem prijateljem, sorodnikom in znancom prežalostno vest o smrti naše nenadomestljive dobre matere in sestre, gospe

Marije Jstenich

ki je danes dopoldne, po dolgem, mučnem trpljenju, previdena s tolažili sv. vere, v 55. letu starosti, mirno in vdano preminila.

Pogreb drage pokojnice bo v četrtek, 3. 7. ob 4. uri pop. iz mrtvašnice Sv. Krištofa, na pokopališče pri Sv. Križu.

Sv. zadušna maša se bo služila v petek ob 7. uri v frančiškanski cerkvi.

V Ljubljani, 1. julija 1913.

Žalujoci ostali.

Drva

mehka in trda, (suha); radi pomanjkanja prostora znižane cene. Dostavijo se na zahtevanje tudi na dom. 257

Parna žaga SCAGNETTI, za skladiščem državnega kolodvora.

Najboljša in najzdravejša

barva za lase in brado

je dr. Drailea „NERIL“, ki daje sivim in pordečelim lasem njih prvotno naravno in zdravo barvo. Dobi se svetla, rjava, temnorjava in črna v steklenicah z navodilom po 2 K, velike po 4 K, pri

Štefan Strmoli

Ljubljana, Pod Trančo št. 1.

Lasne kile, podlage in mrežice vseh vrst; gledališčne in teatralne potrebnosti itd.

Christofor učni zavod v Ljubljani

vpisuje ves mesec julij in september 1913 vsak dan od 12. do 3. popoldne v Sodni ulici 2, I. nadstropje.

Gospodična iz boljše rodbine išče od 2338 16. jul. 1913 naprej

stanovanje s hrano

Ponudbe pod „I. S.“ na upravnistvo „Slov. Naroda“, do 10. julija 1913.

Proti prahajem, luskam in izpadanju las

deluje najboljša priznana

Tanno-chinin tinktura za lase

katera okrepčuje lasišče, odstranjuje luske in preprečuje izpadanje las.

1 steklenica z navodilom 1 krono. Razpošilja se z obratno pošto ne manj kot dve steklenici.

Zaloga vseh preizkušenih zdravil, medic. mil, medicinal. vin, specialitet, najfinjših parumov, kirurških obvez, svežih mineralnih vod itd.

Dež. lekarna Milana Leusteka

v Ljubljani Rasilova cesta št. 1.

poleg novozgrajenega Fran. Jožefovega jubl. mostu. 17

V tej lekarni dobivajo zdravila tudi člani bolniških blagajin južne železnice, c. kr. tobačne tovarne in okr. bolniške blagajne v Ljubljani.

Narodna tiskarna v Ljubljani.

Telefon št. 85.

Se priporoča v izvršitev vseh tiskarskih del, kakor: časopisov, knjig, tiskovin za urade, hranilnice in posojilnice, cenikov, okrožnic, jedilnih listov, mrtvaških listov itd. itd.

Telefon št. 85.

Anton Bajec

umetni in trgovski vrtnar

naznanja št. p. n. občinstvu, da se nahaja njegov

cvetlični salon

Pod Trančo. 48

Velika zaloga suhih vencev. izdelovanje šopkov, vencev, travov itd. Okusno delo in zmerne cene. Zunanja naročila točno. Vrtarinja na Tržaški cesti št. 34.

Krasna umetniška reprodukcija v več barvah

ZNAMENITE GROHARJEVE SLIKE

PRIMOŽA TRUBARJA

USTANOVITELJA SLOVENSKE KNJIŽEVNOSTI

Visoka 66 cm in široka 55 cm je najlepši okras vsake slovenske hiše. Ta reprodukcija je sploh najlepša in najdostopnejša kar jih imamo Sloveni.

Cena s pošto kron 3-20

NARODNA KNJIGARNA v Ljubljani, Prešernova ul. št. 7

solčno stanovanje

z 2-3 sobami, kuhinjo, itd. če mogoče v I. nadstropju. — Ponudbe z navodbo cene pod „Mlada zakonec“ na upravnistvo „Slovenskega Naroda“.

Albert Bryane, brivec in posredovalec za starine in posestva v Ljubljani, Franca Jožefa cesta št. 1

Edini pooblaščen posredovalec

za starine za vso deželo, preskrbi tudi cele zbirke, obenem pa tudi posreduje pri prodaji posestev. 2248

Razglednice

umetniške in pokrajinske

se dobe vedno v veliki izbiri v

„Narodni knjigarni“

Prešernova ulica 7.

prodajalka

v specerijsko trgovino, večja nemškega in slovenskega jezika v govoru in pisavi. Vstop takoj ali pozneje. Naslov pove upravnistvo „Slovenskega Naroda“.

Pozor! 2244 Pozor! Radi opustitve trgovine se

čevlji

prodajajo 30% ceneje.

Zelo ugodna prilika za nakup!

Združeni čevljarji, Wolfova ul. 14.

Lepa kočija

moderna, za eno ali dvoprego kakor tudi

koleselj in vsa konjska oprava

se prodaja po ugodni ceni.

Istotam se prodaja tudi 2345

popolna trgovska oprava

Fr. Grebenec, Vel. Lašče, Dolenjsko.

Lepo posestvo se prodaja

in sicer lepa zidana hiša z 2 sobama, ena kuhinja, ena jedilna shramba, pod eno hišo je klet. Zraven je velik in lep vrt, lepe bradje, majhen sadonosnik, hlev za dve kravi, trije hlevi za svinje, dve drvarnici, ena njiva, en oral velika njiva je zasajena s hmeljem, raste 1725 drogov prav lepega hmelja, zraven je tudi velika sušilnica za hmelj sušiti. Cena je 16.000 kron. Posestvo leži blizu Maribora. — Naslov se izve pri upravnistvu „Slovenskega Naroda“.

Zbirka avstrijskih zakonov

v slovenskem jeziku.

I. zvezek:

Kazenski zakon

o hudodelstvih, pregreških in prestopkih z dne 27. maja 1862 št. 117 dr. zak. z dodatnim

tiskovnim zakonom

z dne 17. dec. 1862 št. d. z. ex 1863 in drugimi novjšimi zakoni kazensko-pravnega obsega.

V platno vezan 6 K; po pošti 6 K 20 vln.

Narodna knjigarna

v Ljubljani.

Št. 966.

Naznanilo.

Vsled odloka c. kr. okr. glavarstva v Sežani z odl. 19. junija 1913

prepovedani so vsi semnji v pol. okraju Sežanskem

za vse parklarje (govedo, ovce, koze in prašiča) do preklica.

Županstvo Sežana vsled tega naznanja, da se mesečni semnji za govedo in sploh za parklarje na dan 12. julija, kakor tudi ne nadaljni do preklica ne bodo vršili.

Županstvo Sežana.

Župan: Fran Štolfa.

Proda se veleposestvo

zapisano v deželni deski Krupa, pošta Gradac, okraj Metlika na Kranjskem v izmeri 300 oralov; od teh okoli 132 oralov izbornega polja in logov, in 168 oralov 20-30 let starega gozda, vse v enem kompleksu okoli grada. Višina nad morjem 130-150 m. Podnebje toplo, železniška postaja Gradac in železnica že grajena, 10 minut oddaljena. Iz gozdov če se posekajo, se lahko napravijo zelo rodovita polja, loke, vinogradi. Enonadstropni grad s 36 prostori, s milnom pod gradom na 5 tečajev, vodna sila za veliko žago. Cena z vsem fundusom in konstruktom kron 250.000. Proda se tam tudi zelo donosna opekarna za 15.000 K. Ponudbe na Pozemkova banka v Pragi (Oeško).

Mladi bernhardinci

stari po 2 meseca, se na prodaj. Gostilna Čeh, Rožna dolina pri Ljubljani.

Betonski delavec

mlad, zdrav in treznega obnašanja

dobi delo. 2273

Ponudbe sprejema Peter Sirel, Mokronog.

Išče se gostilna

v najem ali na račun. 2313

Naslov pove uprav. „Slov. Naroda“.

Dva dijaka

se sprejemata na stanovanje in hrano na Rimski c. št. 7, II. nad., vrata 13. 2317

Mlad 2308

trgovski pomočnik

mešane stroke s trgovsko šolo išče službe. Prijazne ponudbe na nalov. Anton Beršnjak, Zatična.

Kupim hišo ali vilov Ljubljani; reilektiram na vrt, vodo-vođ ter električno razsvetljavo. Oferti z načrti, navodilom dohodkov in stroškov na: **Julij Mazelle, trgovec in velepos. Gradac, Belokrajina.****J. Zamljen**

čevljarški mojster

v Ljubljani, Gradlišče 4

izvršuje vsa čevljarška dela do najfinnejše izvršitve in priporoča svojo zalogo

storjenih čevljev.

Izdeluje tudi prave gorske in telovadske čevlje.

Za naročila z dežele zadostuje kot mera pripisan čevlji. 237

Dobro vpeljana 2321**lesna industrija**

opremljena z različnimi stroji,

: se prodaja, : da v najem,

eventualno se sprejme delovodja.

Ponudbe pod „Industrija/2321“ na upravnistvo „Slovenskega Naroda“.

Št. 966.

2344

**Priporočamo našim
gospodinjam**

KOLINSKO CIKORIJO

iz **edine** slovenske
tovarne v Ljubljani

Dijaki

iz boljših rodbin 2306
se sprejmo pri dobri rodbini.
Naslov pove upravnštvo »Sl. Nar.«.

hiša

na Gorenjskem v zelo
prometnem kraju, sto-
ječa ob križišču glav-
nih cest, prikladna za
vsakovrstno trgovino,
tudi za zasebno bivanje
se prodaja.
vsled premenitve živ-
ljenjskega poklica pod lastno ceno.
Naslov pove upravnštvo »Sl. Narod«.

Specijalna modna in športna trgovina za gospode in dečke

J. Kette

Ljubljana, Franca Jožefa cesta 3.

Slamniki, klobuki, če-
pice, kravate, modno
perilo itd. itd. ::

Vse športne potrebščine za te-
nis, lov, turizmo in telovadbo.

Učiteljica v Ljubljani

išče med počitnicami
primerne opravila (tudi instrukcije).
Prijazne ponudbe pod »J. K.« na upravnštvo »Slov. Naroda«.

Trgovski lokal

na najboljšem mestu za detaljno prodajo,
išče dunajska tvorniška tvrdka
za fino specialno detaljno trgovino ob dolgo-
letni najemni pogodbi v najem. — Pismene
ponudbe pod »Vornehm W. O. 6047« na
Rudolf Mosse, Dunaj 1., Seilerstätte 2.

Posojila

V vseh kreditnih zadevah, zlasti
glede posojil def. nastavljenecov
izvolite se pismeno obrniti na
»Kreditno pisarno« Ljubljana, Elizabetna cesta 4.
Za frank. priložiti je 30 vinarjev v znamkah.

Sprejme se v večjo špecerijsko trgovino v Ljubljani
spretna blagajničarka in kontoristinja.

Vstop in plača po dogovoru. Ravnotam se sprejme tudi

učenec

epega in poštenega vedenja. — Ponudbe na upravo »Sl. Nar.« pod »100/2339«.

Edna posebnost
likerja je
Zdravnik želodca.

Zdravnik želodca

je posebnost želodčnega likerja
iz zdravilnih rastlin, kateri iz-
berno vpliva proti slabostim v
želodcu ter radi tega v nobeni
družini ne bi smel manjkati.

SANATORIUM „EMONA“

v Ljubljani, Komenskega ulica 4.
Privatno zdravilišče za notranje in kirurške
bolezni. Porodnišnica. Medicinalne kopeli.
Lastnik in šef-zdravnik: Dr. Fr. Derganc, primar. I. kir. odd. dež. boln.

Fotografske aparate

kakor tudi vse v to stroko spadajoče
potrebščine ima v zalogi

fotomanufaktura in drogerija

„Adrija“

oblastveno koncesijonirana prodaja strupov
v Ljubljani,
Selenburgova ulica št. 5.

Temnica na razpolago.
Zunanja naročila z obratno pošto
Zahtevajte cenike!

Klobuke in čepice
cilindre
v najnovijih fazonah in v veliki izbiri
priporočam
IVAN SOKLIČ.
Velika zaloga najmodernejših slamnikov.
Pristni Panama-slamniki od 9 K do 50 K.

PRVO KRANJSKO PODJETJE

za izvrševanje umetnega vezenja in trgovina ročnih del

J. Repše & I. Jeršek

Ljubljana — Kongresni trg št. 5 — Ljubljana.
Zaradi velike zaloge se pričeta dela prodajajo po tvorniških cenah.
Izvrševanje društvenih zastav in trakov ter vseh
cerkvenih paramentov. Belo vezenje in predtiskarija.
Občeznane nizke cene. Ugodni nakup raznih daril. Zunanja naročila se točno izvršujejo.

Velika in moderno urejena knjigoveznica Ivan Jakopič

v Ljubljani, Filipov dvorec, poleg Frančiškanskega mostu, za vožo
se priporoča slav. občinstvu za izdelovanje vsakovrstnih knjigoveških del, cenj.
gosp. trgovcem za izdelovanje vzorčnih knjig, vzorčnih kartonov, komisijskih
knjig za potovalce po tvorniških cenah in slav. uradom za trepžno in močno
vezanje protokolov. — Izvirne platnice za vsakovrstne slovenske knjige, vezanje
knjig za bralna društva, čitalnice in knjižnice po nizki ceni. — Tiskanje po-
grebnih trakov in društvenih znakov s krasnimi modernimi črkami.
Postrežba točna, delo solidno. 2279 Postrežba točna, delo solidno.

Neglede na vrednost blaga

dajem slamnike od zadnje sezije, ki so prej stali K	4—6	za	—60 K
panama slamnike	12—14	6—	
damske domače obleke	13—16	7—	
bele obleke zadnje novosti	40—50	14—	
prašne plašče	18—20	10—	

Dalje največja zaloga pralnih oblek za gosp. in otroke po najnižjih cenah.

Angleško skladišče oblek

O. Bernatovič, Ljubljana, Mestni trg 5.

Zabeležnik za l. 1914 je izšel.

Cena K 1-30 s poštnino 20 vin. več.
Založil Hinko Sax v Idriji.

1995 Prva domača tovarna
omar za led
Simona Praprotnika
v Ljubljani, Jenkova ulica št. 7.

Prevzemajo se vsa v
stavbno in pohištveno
: mizarstvo spadajoča :
dela, katera se točno
in po najnižjih cenah
izvršujejo.
Velika zaloga gostilniških okroglih miz.
Ceniki se pošiljajo na zahtevo brezplačno in polno.

modna in športna trgovina **P. MAGDIČ**
Ljubljana nasproti glavne pošte Ljubljana

Kopalne obleke,
plašče, čevlje,
čepice, klobuke,
brisalke in vse
druge kopalne
potrebščine
priporočam

Od vis. c. kr. deželne vlade koncesijo-
nirano krojaško obrtno učilišče za pri-
krojevanje za moško in damsko stroko.

Tečaj za prikrojevanje

se prične 1. in 15. vsakega meseca
v nujnih slučajih se sprejmejo učenci tudi
z vsakim dnevom.

Priporočam obenem vzorce za konfekcijo in
: po meri za moško in damsko stroko. ::
Imetelj 2315

Teodor Kunc, Ljubljana, Prešernova ul. 5/1.

Prodaj iz zdravstvenih ozirrov
izberne ideje 2278

motorno dvokolo 3 HP.

Kje, pove upravnštvo »Slov. Narod«.